

KS. STEFAN CICHY

TROSKA O LITURGIĘ W KOŚCIELE KATOWICKIM W LATACH 1985—1995

Na temat diecezji katowickiej zostało napisanych szereg prac. Najobszerniejsze opracowanie dotyczy wychowania eucharystycznego¹. Napisano także kilkanaście prac magisterskich² i kilka artykułów³. Ukazywały one różne problemy liturgiczne z terenu tej diecezji. Całość życia liturgicznego Kościoła lokalnego w latach 1972—1975 ukazuje uchwała I Synodu Diecezji Katowickiej⁴.

Niniejszy artykuł dotyczyć będzie troski o liturgię w Kościele katowickim w latach 1985—1995. Piszemy o Kościele katowickim, bo do 25.03.1992 była to diecezja katowicka, a po tej dacie archidiecezja katowicka. Kościół ten obchodzi w 1995 roku 70-lecie swego istnienia i 10-lecie kierowania nim przez ks. arcybiskupa Damiana Zimonia.

¹ R. Rak, *Wychowanie eucharystyczne w diecezji katowickiej (1922—1972)*, Lublin 1974.

² R. Kempny, *Nieszpory w diecezji katowickiej*. Studium liturgiczno-pastoralne, Kraków 1980; M. Fres, *Kalendarze liturgiczne diecezji katowickiej w latach 1925—1975*, Katowice 1981; G. Kotyczka, *Kult Eucharystii poza Mszą św. w diecezji katowickiej w latach 1925—1975*, Katowice 1981; J. Paliński, *Liturgia a rodzina w świetle uchwał I Synodu diecezji katowickiej*. Studium liturgiczno-pastoralne, Katowice 1981; J. Marock, *Liturgia na łamach „Wiadomości Diecezjalnych” w latach 1925—1947*. Studium liturgiczno-historyczne, Katowice 1982; H. Centner, *Liturgia na łamach „Wiadomości Diecezjalnych” w latach 1948—1963*. Studium liturgiczno-historyczne, Katowice 1982; M. Piskorz, *Liturgia na łamach „Wiadomości Diecezjalnych” w latach 1964—1980*. Studium liturgiczno-historyczne, Katowice 1982; H. Gruszka, *Kult liturgiczny św. Jacka w diecezji katowickiej w latach 1925—1975*. Studium liturgiczno-historyczne, Katowice 1982; J. Plewnia, *Rok liturgiczny w świetle uchwał I Synodu diecezji katowickiej*, Katowice 1985; B. Krasek, *Przebieg procesji Bożego Ciała w diecezji katowickiej w latach 1925—1985*, Katowice 1986; C. Szwed, *Tytuły kościołów w diecezji katowickiej w latach 1945—1985*. Studium historyczno-liturgiczne, Katowice 1988; I. Celary, *Nabożeństwo do Matki Bożej Nieustającej Pomocy w diecezji katowickiej*, Katowice 1988; P. Greger, *Sakrament pokuty w diecezji katowickiej na podstawie modlitewników diecezjalnych*, Katowice 1988; L. Swoboda, *Bierzmowanie w diecezji katowickiej w latach 1925—1985*, Katowice 1989; P. Buchta, *Nabożeństwo Dni Krzyżowych w diecezji katowickiej na przykładzie Dekanatu Pszczyńskiego*, Katowice 1991; A. Łomozik, *Historia Diecezjalnej Komisji Liturgicznej w Katowicach w latach 1952—1985*, Katowice 1992; D.J. Olejniczak, *Monstrancja — studium liturgiczno-historyczne na przykładzie zabytkowych monstrancji pochodzących z diecezji katowickiej w jej granicach obowiązujących do 1992 roku*, Katowice 1992; G. Pyrek, *Liturgia w listach pasterskich Księdza Biskupa Herberta Bednorza*, Katowice 1992.

³ Por. R. Rak, *Wigilia Wielkanocna w diecezji katowickiej*, *Ruch Biblijny i Liturgiczny* 11 (1958) 350—354; tenże, *Nowe kanony Mszy św. a odnowa liturgiczna w diecezji katowickiej*, *WD* 36 (1968) 260—265; D. Zimonia, *Liturgia w diecezji katowickiej w 5 lat po Synodzie*, *SSHT* 14 (1981) 61—69; S. Cichy, *Relacja dotycząca materiałów na temat dokumentu roboczego II Polskiego Synodu Plenarnego „Życie liturgiczne w Polsce po Soborze Watykańskim II” przekazanych do Kurii Metropolitalnej w Katowicach przez Parafialne Zespoły Synodalne*, *WA* 62 (1994) 343—350.

⁴ *Liturgia święta, w: Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim. Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej*, Katowice—Rzym 1976, 51—96.

I. DZIAŁALNOŚĆ LITURGICZNA BISKUPA KATOWICKIEGO

Biskup jest pierwszym modlącym się w swoim Kościele⁵. On sprawuje liturgię i nią kieruje. Liturgia sprawowana przez biskupa jest wzorem dla liturgii sprawowanej przez jego współpracowników — prezbiterów. Przypatrzmy się więc, jak wygląda liturgia sprawowana przez biskupa w katedrze i poza katedrą oraz jakie dekryty, instrukcje czy inne pomoce poświęcone liturgii wydał Pasterz Kościoła katowickiego w interesującym nas okresie.

A. Liturgia w katedrze katowickiej pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego

Konstytucja o liturgii zaznacza: „Biskupa należy uważać za arcykapłana jego owczarni. Od niego bowiem w pewnym stopniu pochodzi i zależy chrześcijańskie życie jego wiernych.

Dlatego wszyscy powinni bardzo cenić życie liturgiczne diecezji, skupione wokół biskupa, zwłaszcza w kościele katedralnym. Powinni być przekonani, że Kościół ujawnia się przede wszystkim w pełnym i czynnym uczestnictwie całego Ludu Bożego w tych samych obchodach liturgicznych, zwłaszcza w tej samej Eucharystii, w jednej modlitwie, przy jednym ołtarzu pod przewodnictwem biskupa, otoczonego kapłanami i sługami ołtarza” (KL 41).

W katedrze Pasterz diecezji sprawuje liturgię w określone dni roku oraz z okazji nadzwyczajnych obchodów liturgicznych czy rocznic.

Liturgia zwykle sprawowana przez Biskupa katowickiego w katedrze

Biskup katowicki regularnie sprawuje liturgię w podane niżej dni roku liturgicznego.

1. Msza św. na Boże Narodzenie i Objawienie Pańskie

W uroczystość Narodzenia Pańskiego biskup diecezjalny sprawuje w katedrze sumę pontyfikalną w ciągu dnia z homilią⁶. W 1986 r. Biskup katowicki odprawiał w katedrze także pasterkę⁷. Podobnie było w 1993 r.⁸

W uroczystość Objawienia Pańskiego obecny biskup diecezjalny kontynuuje tradycje swego poprzednika i odprawia ranną Mszę św. w krypcie katedry w intencji pracowników wydawnictwa Księgarni św. Jacka, Drukarni Diecezjalnej i redakcji prasy diecezjalnej⁹, a biskup pomocniczy sprawuje wieczorną Mszę pontyfikalną w katedrze. W tej wieczornej Mszy św. uczestniczy cała wspólnota Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego.

⁵ Por. C. Vagaggini, *Biskupi i liturgia*, Concilium (wersja polska) 1—10*1965/6. 97—106; D. Hurley, *Biskup modlący się w swoim Kościele*, tamże, 1—5*1970, 112—114.

⁶ „Chrystus jest obecny wśród nas”. Homilia w uroczystość Narodzenia Pańskiego, katedra Chrystusa Króla, 1985 r., w: D. Ziemoń, *Przepowiadać Chrystusa*, Katowice 1989, 328—330.

⁷ „Uczyć się tajemnicy Chrystusa”. Homilia podczas Pasterki, w: D. Ziemoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 330—334.

⁸ WA 61 (1993) 575.

⁹ „Słudzy Bożego światła”. Homilia w uroczystość Objawienia Pańskiego dla zaangażowanych w apostołstwo słowa w diecezji, w: D. Ziemoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 361—363; zob. Kronika ważniejszych czynności Biskupa Katowickiego i wydarzeń w diecezji katowickiej w roku 1988, 1989, 1990, WD 1988, 417; tamże, 1989, 475; tamże, 1990, 475; Kronika ważniejszych czynności Arcybiskupa Katowickiego i wydarzeń w archidiecezji katowickiej w roku 1992 i 1993, WD 1992, 494 i tamże, 1993, 567.

2. Spotkania siostr zakonnych w święto Ofiarowania Pańskiego

Od 1984 roku Ojciec św. Jan Paweł II spotyka się w dniu 2 lutego z osobami konsekrowanymi w bazylice św. Piotra w Rzymie¹⁰. Podobne spotkania mają miejsce w tym dniu w krypcie katedry dla siostr zakonnych działających na terenie katowickiego Kościoła lokalnego. Biskup Damian Zimoń po raz pierwszy sprawował tę Mszę św. z siostrami i wygłosił do nich homilię w 1986 r.¹¹ W 1994 r. Ks. Arcybiskup przewodniczył Mszy św. z osobami konsekrowanymi, a homilię wygłosił ks. inf. prof. R. Rak — wikariusz biskupi ds. zakonnych w archidiecezji katowickiej.

3. Środa popielcowa

Kilkakrotnie Biskup katowicki sprawował w swojej katedrze wieczorną Mszę św. połączoną z udzielaniem poświęconego popiołu. Ta Msza św. jest okazją do głoszenia słowa Bożego u progu Wielkiego Postu.

4. Dni młodzieży w Niedzielę Palmową

Od 1985 r. odbywają się z inicjatywy Ojca św. Jana Pawła II Światowe Dni Młodzieży. Jedne odbywają się w wyznaczonym przez Papieża miejscu, inne w Niedzielę Palmową w Rzymie i w katedrach biskupich poszczególnych diecezji. W katedrze katowickiej te Dni Młodzieży organizuje z polecenia Pasterza Kościoła lokalnego diecezjalny moderator Ruchu Światło-Życie, a przewodniczy im biskup diecezjalny. Kilkakrotnie wydano na te okazje specjalne ulotki ze śpiewami i modlitwami dla młodzieży wydrukowane przez Drukarnię Diecezjalną. W czasie Mszy św. z młodzieżą biskup diecezjalny głosi homilie¹².

5. Msza Krzyżma św. w katedrze

W Wielki Czwartek rano o godz. 9.00 gromadzą się w katedrze pod przewodnictwem swego biskupa księża dziekani, księża pracujący w Kurii i Seminarium Duchownym, księża studenci i inni kapłani, by uczestniczyć we Mszy Krzyżma św. i odnowić przyrzeczenia kapłańskie. Ta Msza święta ma uroczystą oprawę (śpiew scholi kleryków, komentarz liturgiczny). W czasie tej Mszy św. Pasterz Kościoła katowickiego przemawia do swojego prezbiterium poruszając aktualne tematy ich posługi i życia¹³.

Mszał Rzymski przewiduje dwie możliwości poświęcenia olejów świętych: poświęcenie oleju chorych pod koniec Modlitwy Eucharystycznej, a oleju katechumenów i Krzyżma św. po Komunii św. albo poświęcenie wszystkich olejów po liturgii słowa¹⁴. Do 1990 r. stosowano w katedrze katowickiej pierwszy sposób poświęcenia, ostatnio — od 1991 roku — stosuje się drugi sposób, czyli po liturgii słowa poświęca się olej chorych i olej Krzyżma św., po czym następuje liturgia Eucharystii.

6. Triduum paschalne w katedrze

Od wielu lat wielka plansza umieszczona przed wejściem do katowickiej katedry informuje wiernych o porach sprawowanych obrzędów. Obrzędowi Triduum paschalnego towarzyszy komentarz liturgiczny. Prowadził go przez szereg lat ks. prof. R. Rak, obecnie od 1989 r. prowadzi go ks. dr S. Cichy.

¹⁰ Jan Paweł II, *Jubileuszowy Rok Odkupienia (25.III.1983—22.IV.1984)*, Watykan 1985, 295—299.

¹¹ „Niech Pan przyjmie waszą ofiarę”. Homilia podczas odnowienia ślubów zakonnych w święto Ofiarowania Pańskiego 1986 r., w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 399nn.

¹² Por. WA 60 (1992) 147—150; WA 61 (1993) 155—157 i WA 62 (1994) 179—182.

¹³ Por. WA 60 (1992) 150—152; WA 61 (1993) 158—160 i WA 62 (1994) 182—185.

¹⁴ *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, 117n.

a) Msza Wieczery Pańskiej

Ta Msza św. od 1987 roku odbywa się w katedrze katowickiej o godz. 18 (w latach 1985—1986 o godz. 15 miały miejsce święcenia prezbyteratu, a po nich godz. 19.00 sprawowana była Msza Wieczery Pańskiej dla parafian katedry)¹⁵. W czasie tej Mszy biskup umywa nogi 12 wybranym mężczyznom. Zgodnie z postanowieniem I Synodu Diecezji Katowickiej gra organowa towarzyszy śpiewowi wiernych aż do zakończenia tej Mszy św.

b) Wielki Piątek

— Liturgia Godzin.

W Wielki Piątek i Wielką Sobotę kapłani pracujący w Kurii, przełożeni i profesorowie Seminarium Duchownego, wyznaczeni alumni Seminarium, grupa sióstr zakonnych i wierni śpiewają pod przewodnictwem biskupa Jutrznie i godzinę czytań Liturgii Godzin zwane dawniej ciemnymi Jutrzniami. W czasie tej liturgii przez szereg lat mają miejsce rozważania-homilie. Prowadził je po krótkim czytaniu Jutrznii przez 15 lat ks. prof. R. Rak. Od 1989 r. rozważania te prowadzi ks. dr Stefan Cichy. Ks. dr Cichy prowadził je także w innym miejscu sprawowanej Liturgii Godzin, np. w 1991 r. dokonał wprowadzenia do hymnów przed rozpoczęciem Liturgii Godzin, zaś w roku 1994 miały miejsce krótkie wprowadzenia do poszczególnych psalmów. W 1992 r. rozważania te prowadził ks. dr Tadeusz Czakański, wicerektor Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego.

Po zakończonej Liturgii Godzin jej uczestnicy udają się razem na chwilę osobistej modlitwy do ciemnicy.

— Liturgia na cześć Męki Pańskiej.

Liturgię Męki Pańskiej od lat przewodniczy biskup pomocniczy i wygłasza homilię, biskup diecezjalny w tej liturgii uczestniczy. Liturgię tą poprzedza nabożeństwo Drogi krzyżowej prowadzone przez Proboszcza katedry.

Wieczornej liturgii Wielkiego Piątku towarzyszy komentarz wprowadzający w znaczenie obrzędów i czytań. Alumni czytają Mękę Pańską z podziałem na role. Do adoracji Krzyża w czasie trwania liturgii podchodzi duchowieństwo, służba liturgiczna, alumni, siostry zakonne i przedstawiciele wiernych. Pozostali wierni adorują krzyż po zakończonych obrzędach. Po Komunii św. przenosi się Najśw. Sakrament do Bożego Grobu, który ustawia się w katedrze po lewej stronie przy figurze Matki Boskiej Fatimskiej.

c) Wielka Sobota

— W tym dniu, podobnie jak w Wielki Piątek, śpiewa się rano Jutrznie i Godzinę czytań. Po Liturgii Godzin udają się jej uczestnicy do Bożego Grobu na chwilę cichej adoracji Najśw. Sakramentu. Od godzin południowym poświęca się pokarmy na stół wielkanocny. Przy Bożym Grobie od roku 1990 straż honorową pełnią żołnierze, policjanci i strażacy.

d) Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego

— Wigilia paschalna

Najważniejsza z wszystkich wigilii rozpoczyna się w katedrze o godz. 20.00 pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego, którego otaczają kapłani parafialni, kapłani pracujący w Kurii, przełożeni i profesorowie Seminarium Duchownego. Przed katedrą ma miejsce poświęcenie ognia i paschału. Wielu wiernych przynosi ze sobą świece. Do liturgii słowa wybiera się zwykle 3 lub 4 czytania ze Starego Testamentu. W 1993 r. na życzenie Arcybiskupa katowickiego wykonane były wszystkie (7) czytania ze Starego Testamentu. W katedrze nie udziela się w czasie Wigilii Paschalnej chrztu św., ma jedynie miejsce przewidziane w obrzędach odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych.

Procesja rezurekcyjna dookoła katedry ma miejsce bezpośrednio po Mszy św. Wigilii Paschalnej. W ostatnich latach uczestniczy w niej kompania honorowa Wojska Polskiego i Policji Państwowej oraz orkiestra wojskowa.

¹⁵ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

Do starej tradycji diecezjalnej należy sprawowanie w katedrze w południe uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego Mszy św. za diecezjan przez jej Pasterza. Biskup głosi na tej Mszy św. świąteczną homilię¹⁶. Wyjątkowo tę Mszę św. sprawował Biskup pomocniczy¹⁷.

7. Świecenia prezbiteratu w katedrze

W latach 1969—1986 święcenia prezbiteratu w katowickiej katedrze miały miejsce w Wielki Czwartek. W 1987 r. święcenia prezbiteratu miały miejsce już 31 stycznia, a od 1988 r. odbywają się w sobotę na dwa tygodnie przed majową pielgrzymką mężczyzn i młodzieńców do Piekar Ślą.¹⁸

Diakoni — kandydaci do święceń prezbiteratu wraz z przełożonymi seminarijnymi przychodzą w procesji z Seminarium do katedry i przy jej wejściu oczekują na biskupa. Biskup po przybyciu do drzwi katedry i liturgicznym powitaniu przez jej proboszcza ubiera się w przedśionku katedry w szaty liturgiczne i w procesji zbliża się do ołtarza (kiedyś ubierał się w prezbiterium katedry). Niektóre homilie wygłoszone w czasie święceń zostały opublikowane¹⁹. W czasie święceń w 1994 roku zgodnie z zaleceniem Ks. Arcybiskupa rodzice neoprezbiterów otrzymali Komunię św. pod dwiema postaciami. Od szeregu lat (o ile nie przeszkodzi temu deszcz) udaje się z katedry do Seminarium procesja, w której biorą udział kapłani, rodzice neoprezbiterów, neoprezbiterzy, przełożeni, biskup i klerycy.

Wyjątkowo biskup udzielił święceń prezbiteratu kapłanowi diecezji katowickiej w kościele NSPJ przy klasztorze Sióstr Służebniczek w Panewnikach w dniu 16 sierpnia 1990 r.²⁰

Całości święceń prezbiteratu towarzyszy komentarz liturgiczny.

Dodać należy, że biskup diecezjalny względnie jego biskup pomocniczy udzielają również święceń kapłańskich w Panewnikach kandydatom z Zakonu Ojców Franciszkanów²¹.

8. Bierzmowanie w katedrze

Zgodnie z zarządzeniem I Synodu Diecezji Katowickiej „W każdy I czwartek miesiąca w czasie Mszy św. popołudniowej Biskup udziela w katedrze sakramentu bierzmowania. Do przyjęcia tego sakramentu należy po uprzednim przygotowaniu skierować osoby dorosłe, u których brak bierzmowania stwierdzono, np. przy protokole przedślubnym”²². Okólnik duszpasterski i kalendarz liturgiczny przypominają o terminach udzielania bierzmowania. Przez szereg lat bierzmowanie dorosłych w katedrze miało miejsce w pierwsze czwartki miesiąca — ale już od 1986 r. nie we wszystkie²³. W ostatnich latach ze względu na mniejszą ilość kandydatów do bierzmowania ma ono miejsce 5 razy w roku. Np. w 1994 r. — 3.02; 24.03; 9.06; 1.09 i 3.11²⁴. Sakramentu tego udziela zwykle biskup pomocniczy. Biskup diecezjalny udzielał tego sakramentu w katedrze w dniu 7 października 1988 r.²⁵. Samo udzielenie bierzmowania poprzedza godzinne bezpośrednie przygotowanie kandydatów z różnych parafii na jego przyjęcie. Dokonuje tego zwykle proboszcz katedry.

¹⁶ WD 57 (1989) 146—149.

¹⁷ Tak było np. w 1987 r., kiedy sumę pontyfikalną odprawiał ks. biskup Cz. Domin, zob. Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

¹⁸ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego i Archiwum WSSD teczka C-21.

¹⁹ Np. *Oto Matka Twoja*, w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 127—129; *Chrystus pierwszy nas umiłował*, w: tamże, 141—143; *Idźcie i głoscie światu Ewangelię*, WA 61 (1993) 338n; *Homilia wygłoszona w czasie święceń kapłańskich*, WA 62 (1994) 224—226.

²⁰ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego (1958—1993), k. 166.

²¹ *Służyć Bogu i człowiekowi*, w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 143—145.

²² *Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim*, 67 (V.2.6.5).

²³ Okólnik duszp. 7/85.

²⁴ *Kalendarz liturgiczny archidiecezji katowickiej* 1994, 59.

²⁵ Księga bierzmowanych w parafii Chrystusa Króla w Katowicach (1987—1993).

9. Pielgrzymki dzieci pierwszokomunijnych do katedry

W roku II Krajowego Kongresu Eucharystycznego odbyła się w niedzielę, dnia 24 maja 1987 r. pielgrzymka dzieci po wczesnej Komunii św. z ich rodzicami do katedry, której przewodniczy zwykle Biskup katowicki²⁶. Pielgrzymka ta ma miejsce co roku. W roku 1994 odbyła się ona w niedzielę, dnia 12 czerwca i przewodniczył jej biskup Gerard Bernacki.

10. Boże Ciało w katedrze

Do tradycji diecezjalnej należy organizowanie w Katowicach centralnej procesji dla 4 parafii dekanatu Katowice Centrum (parafia Mariacka, parafia św. Piotra i Pawła, parafia Przemienienia Pańskiego i parafia katedralna). Procesja ta prowadzona jest przez biskupa diecezjalnego. Przez wiele lat rozpoczynała się ona w katedrze i powracała do katedry. Po zakończeniu procesji biskup diecezjalny przewodniczył Mszy św. koncelebrowanej odprawianej przed katedrą.

W 1986 r. obecny biskup diecezjalny prowadził procesję z kościoła Mariackiego do katedry. Podobnie było w roku 1988 i 1989. W 1987 r. ze względu na II Krajowy Kongres Eucharystyczny procesja szła z kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP przy ul. Granicznej do katedry. W roku 1990 procesja wyruszyła z parafii św. Piotra i Pawła. Wtedy po raz pierwszy zaznaczył się udział wojska (kompania honorowa i orkiestra). W następnych latach dołączyła także kompania honorowa Policji Państwowej. W roku 1991 i 1992 procesja udała się z kościoła Mariackiego przez Rynek do katedry, zaś w roku 1993 i 1994 procesja wyruszyła z kościoła Przemienienia Pańskiego przy ul. Sokolskiej przez Rynek do katedry²⁷. Przez wiele lat Msza św. na zakończenie procesji miała miejsce przy ołtarzu ustawionym na schodach przed lewym bocznym wejściem do katedry, od roku 1990 ma ona miejsce przed głównym wejściem do katedry. W czasie procesji od 1967 r. posługuje się obrzędami zatwierdzonymi dla diecezji katowickiej. Przy poszczególnych stacjach procesji przygotowanych przez wymienione parafie ich proboszczowie śpiewają przewidziane fragmenty Ewangelii, a chóry wykonują odpowiednie pieśni.

11. Uroczystość św. Jacka, Patrona Diecezji

W dniu 17 sierpnia przypada uroczystość św. Jacka, Patrona Diecezji. Od szeregu lat rano odprawiana jest Msza św. dla pracowników Wydawnictwa Księgarni św. Jacka i Drukarni Diecezjalnej w Katowicach, wieczornej Mszy św. w katedrze przewodniczy biskup diecezjalny, biskup pomocniczy albo wikariusz generalny. W 1986 r. ze względu na pielgrzymkę kobiet i dziewcząt do Piekar Śl. Biskup diecezjalny przewodniczył wieczornej Mszy św. w katedrze w przeddzień uroczystości św. Jacka²⁸.

12. Dni wspólnoty oazowej i Dni wspólnoty dzieci Maryi

Zwykle w pierwszą niedzielę września gromadzą się kapłani i wierni (młodzież i dorośli) związani z ruchem „Światło-Zycie” na swym dniu wspólnoty w katedrze²⁹. Szczytem tego spotkania jest Eucharystia, której przewodniczy i homilię głosi Pasterz diecezji³⁰.

Druga względnie trzecia niedziela września to zwykle dzień wspólnoty Ruchu „Dzieci Maryi”. Tego dnia w godzinach popołudniowych ma miejsce spotkanie uczestników rekolekcji wakacyjnych związanych z tym ruchem w katedrze, a przewodniczy mu Pasterz Kościoła katowickiego³¹.

²⁶ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach i Okólniki duszpasterskie Kurii katowickiej.

²⁷ Archiwum parafii katedralnej w Katowicach: Pielgrzymki od 1946 r.

²⁸ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

²⁹ Tamże.

³⁰ Por. *Ten, kto służy*, w: D. Ziemoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 372—374.

³¹ Por. Okólniki duszpasterskie i ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach.

13. Centralne inauguracje roku akademickiego w katedrze

Od 1981 r. na początku października w katedrze mają miejsce centralne inauguracje roku akademickiego dla wszystkich uczelni śląskich. Po uroczystym wejściu przedstawiciele senatów poszczególnych uczelni Górnego Śląska duszpasterze akademicki i profesorowie Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego i Wyższego Seminarium Duchownego Ojców Franciszkanów koncelebrują Mszę św. pod przewodnictwem swego Arcypasterza. Ks. biskup Damian Zimoń po raz pierwszy przewodniczył tej inauguracji w roku 1985 i wygłosił homilię³². Podobnie było w kolejnych latach³³. W 1994 r. ze względu na wyjazd Ks. Arcybiskupa na IX Synod Biskupów do Rzymu tej inauguracji przewodniczył i homilię wygłosił biskup opolski Alfons Nossol.

W ramach inauguracji po homilii biskupa i modlitwie wiernych delegacje studentów przynoszą do ołtarza dary. Przed błogosławieństwem końcowym krótki wykład inauguracyjny wygłasza jeden z profesorów uczelni śląskich. W czasie tej Mszy św. śpiewają chóry akademickie.

14. Dzień Zaduszny

W dzień Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych od 1985 r. wieczornej Mszy św. w katedrze nieraz przewodniczy biskup diecezjalny³⁴. W 1987 r. Biskup katowicki i biskup pomocniczy odprawili Mszę św. przy grobie ks. biskupa Adamskiego³⁵, zaś 1991 r. odprawiali Mszę św. w krypcie grobowej katedry w intencji zmarłych biskupów diecezji katowickiej³⁶. W 1989 r. Msza św. Dnia Zadusznego w katedrze miała szczególny charakter: była odprawiana za tragicznie zmarłego himalaistę Jerzego Kukuczkę³⁷.

15. Uroczystość Chrystusa Króla

Co roku obchód święta patronalnego katedry ma jakiś specyficzny akcent. Uroczystą sumę pontyfikalną, której liturgia jest dobrze przygotowana i komentowana, odprawia zwykle biskup diecezjalny z udziałem przedstawicieli całej diecezji.

W 1985 r. przypadały 60-lecie diecezji i 35. rocznica święceń biskupich biskupa-seniora Herberta Bednorza. Biskup-senior przewodniczył Mszy św. i po Mszy św. poświęcił figurę św. Barbary w jednej z kaplic katedry. Homilię wygłosił bp Damian Zimoń³⁸.

Uroczystość Chrystusa Króla w 1986 r. miała charakter ogólnodiecezjalnego spotkania przed II Krajowym Kongresem Eucharystycznym. Poświęcono wtedy w katedrze nową chrzcielnicę³⁹.

W 1987 r. biskup diecezjalny poświęcił w przedsionku katedry tablicę upamiętniającą 65-lecie powrotu Śląska do Macierzy i powstańców śląskich, zaś w kaplicy św. Barbary nowy ołtarz wykonany z bryły węgla i epitafium upamiętniające śmierć 9 górników na kopalni „Wujek”⁴⁰.

³² „Dlaczego wierzę — jak wierzę?” Kazanie podczas inauguracji roku akademickiego 1985/86, w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 367—369.

³³ Por. *Homilia z okazji inauguracji roku akademickiego 1989/90*, WD 57 (1989) 413—417; „Nie lękajcie się, otwórzcie na oścież drzwi Chrystusowi”. Homilia podczas inauguracji roku akademickiego 1991/92, WD 59 (1991) 355—357.

³⁴ „Życie zmienia się, ale nie kończy”. Homilia w Dniu Zadusznym, katedra Chrystusa Króla. 1985 r., w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 405—408.

³⁵ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

³⁶ WD 59 (1991) 445.

³⁷ WD 57 (1989) 483.

³⁸ „Te Deum za 60 lat istnienia diecezji”. Homilia w uroczystość Jezusa Chrystusa Króla wszechświata, 24 listopada 1985 r., w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 405—408.

³⁹ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

⁴⁰ Tamże.

W 1988 r. Biskup-senior obchodził 80 urodziny i w uroczystość Chrystusa Króla modlono się w katedrze w jego intencji⁴¹. Poświęcono wtedy w jednej z nisz katedry rzeźbę — sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej przedstawiającą tajemnice różańca św.⁴².

W 1989 r. Mszy św. przewodniczył biskup koszalińsko-kołobrzeski Ignacy Jeż, a homilię wygłosił arcybiskup poznański Jerzy Stroba⁴³. W latach 1992—1994 Msza św. pontyfikalna w katedrze rozpoczynała spotkania przedstawicieli Parafialnych Zespołów Synodalnych z całej Archidiecezji.

Nadzwyczajne celebracje liturgiczne w katedrze z udziałem biskupa diecezjalnego

Do nadzwyczajnych celebracji liturgicznych należą święcenia i jubileusze biskupów, pogrzeby biskupów i różne rocznice.

1. Święcenia biskupie i jubileusze

a) *Święcenia biskupie i ingres Pasterza Kościoła katowickiego*

Dniem szczególnie uroczystym dla całej wspólnoty Kościoła lokalnego jest dzień święceń biskupich. W dniu 29 czerwca 1985 r. odbyły się święcenia biskupie obecnego pasterza Kościoła katowickiego Damiana Zimonia. Głównym konsekratorem był ks. kard. Józef Glemp, Prymas Polski, a współkonsekratorami metropolita krakowski, ks. kard. Franciszek Macharski, arcybiskup poznański Jerzy Stroba i ks. biskup Józef Kurpas⁴⁴. Następnego dnia odbył się ingres nowego biskupa do katedry⁴⁵.

b) *Święcenia biskupa pomocniczego*

W dniu 16 kwietnia 1988 r. odbyły się w katedrze święcenia biskupie ks. biskupa Gerarda Bernackiego. Liturgii święceń przewodniczył i homilię wygłosił ks. kard. Franciszek Macharski, głównym konsekratorem był biskup katowicki Damian Zimonia, zaś współkonsekratorami biskup opolski Alfons Nossol i biskup częstochowski Stanisław Nowak⁴⁶.

c) *50-lecie kapłaństwa i 25-lecie święceń biskupich ks. biskupa Józefa Kurpasa*

W czwartek, dnia 25 czerwca 1987 r. o godz. 17.00 miała miejsce w katedrze uroczysta Msza św. z okazji 50-lecia kapłaństwa i 25-lecie święceń biskupich ks. biskupa Józefa Kurpasa⁴⁷. Osobna Msza św. w rocznicę święceń biskupich została odprawiona w kaplicy kurialnej 2 lutego 1988 r.⁴⁸

d) *5. rocznica święceń biskupich ks. biskupa Damiana Zimonia*

Dnia 16 czerwca 1990 r. odprawiona została w katedrze Msza św. z okazji 5. rocznicy święceń biskupich Pasterza Kościoła katowickiego. Homilię w czasie tej Mszy św. wygłosił biskup kielecki Stanisław Szymecki⁴⁹.

e) *50-lecie święceń kapłańskich ks. infułata Romualda Raka*

26 czerwca 1993 r. miała miejsce w katedrze uroczysta Msza św. koncelebrowana pod przewodnictwem Arcybiskupa katowickiego z okazji 50-lecia święceń kapłańskich ks. infułata Romualda Raka. Homilię wygłosił Arcybiskup katowicki⁵⁰. Po Mszy św. przemówił arcybiskup białostocki Stanisław Szymecki⁵¹.

⁴¹ Okólnik duszp. 5/88.

⁴² Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ WD 53 (1985) 226—238.

⁴⁵ Tamże 238—249.

⁴⁶ WD 56 (1988) 135—146.

⁴⁷ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

⁴⁸ WD 56 (1988) 419.

⁴⁹ WD 58 (1990) 548—550.

⁵⁰ WA 61 (1993) 293—297.

⁵¹ Tamże 297n.

f) 25-lecie święceń biskupich ks. arcybiskupa Szczepana Wesołego

W poniedziałek, dnia 30 maja 1994 r. świętowano w katedrze katowickiej z udziałem Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, kilkunastu biskupów, wielu kapłanów, sióstr zakonnych i wiernych świeckich 25-lecie święceń biskupich ks. arcybiskupa Szczepana Wesołego, który pochodzi z Katowic. Arcybiskup katowicki przemówił po pozdrowieniu celebransa-jubilata witając wszystkich uczestników liturgii. Homilię wygłosił arcybiskup białostocki Stanisław Szymecki. Przed błogosławieństwem końcowym przemówił nuncjusz apostolski arcybiskup Józef Kowalczyk i Jubilat⁵². Ks. arcybiskup Wesoły dziękując w liście do wikariusza generalnego za zorganizowanie całej uroczystości zaakcentował pięknie przygotowaną liturgię.

2. Pogrzeby biskupów

a) Pogrzeb ks. biskupa Herberta Bednorza

12 kwietnia 1989 r. zmarł ks. biskup Herbert Bednorz. Eksportacja odbyła się 14 kwietnia. O godz. 18.00 kondukt pogrzebowy wyruszył z rezydencji biskupiej przy ul. Francuskiej i szedł ulicami Jagiellońską, Wita Stwosza do katedry. Uroczystościom przewodniczył Biskup katowicki, homilię wygłosił biskup opolski Alfons Nossol. Msza św. pogrzebowa i przeniesienie trumny do krypty grobowej biskupów katowickich miały miejsce dnia 16 kwietnia. Uroczystościom pogrzebowym przewodniczył i homilię wygłosił ks. kard. Józef Glemp, Prymas Polski⁵³.

b) Pogrzeb ks. biskupa Józefa Kurpasa

19 maja 1992 r. zmarł ks. biskup Józef Kurpas. Eksportacja i pogrzeb miały miejsce dnia 22 maja. Uroczystości pogrzebowe rozpoczęły się przed południem w holu Kurii Metropolitalnej, skąd wyruszył kondukt do katedry. Mszy św. żałobnej przewodniczył Biskup katowicki, homilię wygłosił emerytowany biskup koszalińsko-kołobrzeski Ignacy Jeż. Po południu Mszy św. pogrzebowej przewodniczył ks. kard. Franciszek Macharski, a homilię wygłosił biskup koszalińsko-kołobrzeski Czesław Domin. Ciało zmarłego biskupa zostało złożone na cmentarzu przy ul. Sienkiewicza⁵⁴.

c) Przeniesienie trumny ze zwłokami ks. biskupa Arkadiusza Lisieckiego do krypty grobowej biskupów katowickich w podziemiach katedry

Przed uroczystością Chrystusa Króla w sobotę, dnia 23 listopada 1991 r. o godz. 16.30 odbyło się przeniesienie trumny ze zwłokami drugiego biskupa katowickiego Arkadiusza Lisieckiego z kościoła św. Piotra i Pawła w Katowicach do katedry. O godz. 17.00 w krypcie katedry biskup diecezjalny przewodniczył Mszy św. koncelebrowanej i po Mszy św. złożono trumnę w grobowcu krypty grobowej biskupów katowickich w podziemiach katedry⁵⁵.

3. Msze św. w katedrze z różnych innych okazji

a) 30. rocznica poświęcenia katedry

W 30. rocznicę poświęcenia katedry, dnia 30 października 1985 r. Mszę św. z udziałem wspólnoty seminaryjnej odprawił w niej biskup diecezjalny⁵⁶.

b) Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej

Od 1984 r. organizowane były pod patronatem Biskupa katowickiego Tygodnie względnie Dni Kultury Chrześcijańskiej. Na rozpoczęcie tych Tygodni sprawowana była w katedrze uroczysta Msza św. pod przewodnictwem Biskupa katowickiego⁵⁷. W 1986 r. tej Mszy przewodniczył biskup gdański Tadeusz Gocłowski⁵⁸.

⁵² GN 71 (1994) nr 25 (Katowicki Gość Niedzielny 25/1994, I).

⁵³ Program i relacja z uroczystości pogrzebowych zob. WD 57 (1989) 171—194.

⁵⁴ Materiały z uroczystości pogrzebowych, zob. WA 60 (1992) 200—216.

⁵⁵ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ Tamże.

c) *10. rocznica śmierci ks. biskupa Juliusza Bieńka*

17 stycznia 1988 r. Mszy św. z okazji 10-tej rocznicy śmierci ks. biskupa Juliusza Bieńka przewodniczył Biskup katowicki⁵⁹.

d) *50. rocznica śmierci Wojciecha Korfatego*

W dniu 17 sierpnia 1989 r. upłynęła 50. rocznica śmierci Wojciecha Korfatego. Z okazji tej rocznicy Biskup katowicki odprawił w katedrze dnia 20 sierpnia 1989 r. Mszę św. i wygłosił homilię⁶⁰.

e) *Msza św. z okazji wspomnienia św. Barbary*

W dniu 3 grudnia 1990 r. z okazji św. Barbary odprawiona została w katedrze uroczysta Msza św. dla dyrekcji i załóg kopalń węgla kamiennego, której przewodniczył Pasterz Kościoła katowickiego⁶¹.

f) *70-lecie powstania harcerstwa w Polsce*

W dniu 21 października 1991 r. Biskup diecezjalny odprawił w katedrze Mszę św. w intencji harcerzy z okazji 70-lecia powstania harcerstwa w Polsce⁶².

g) *Msze św. w święto Niepodległości*

W dniu 11 listopada 1988 r. z okazji 70-lecia odzyskania niepodległości Pasterz Kościoła katowickiego odprawił w katedrze Mszę św. za Ojczyznę i wygłosił homilię⁶³.

W święto Niepodległości 1991 r. Biskup diecezjalny odprawił w katedrze Mszę św., w czasie której poświęcił tablicę pamiątkową dla uczczenia ok. 1200 oficerów i podoficerów Policji Państwowej i Straży Granicznej woj. śląskiego, którzy wiosną 1940 r. zostali zamordowani przez NKWD, a których szczątki odnaleziono latem 1991 r. w Miednoje.

Także w dniu 11 listopada 1992 r. biskup diecezjalny odprawił Mszę św. w katedrze⁶⁴.

h) *Poświęcenie epitafium upamiętniającego osobę Adama Kocura, prezydenta Katowic w latach 1928—1939*

W niedzielę, dnia 6 września 1992 r. Arcybiskup katowicki poświęcił w kaplicy św. Barbary epitafium upamiętniające osobę Adama Kocura, prezydenta Katowic, który po wojnie w wieku 57 lat w 1951 r. przyjął święcenia kapłańskie i poświęcił się pracy wśród Polonii w Niemczech. Ks. Kocur zmarł 12 stycznia 1965 r.⁶⁵

i) *120. rocznica urodzin Wojciecha Korfatego*

W dniu 19 kwietnia 1993 r. Biskup diecezjalny odprawił w katedrze Mszę św. za śp. Wojciecha Korfatego i poświęcił w kaplicy św. Barbary tablicę pamiątkową ku jego czci⁶⁶.

j) *10-lecie pobytu Ojca św. w Katowicach*

Dla upamiętnienia 10. rocznicy pobytu Ojca św. na lotnisku Muchowiec i w katedrze w Katowicach odbyły się uroczystości w katedrze i na lotnisku. W przygotowaniu na te uroczystości Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitarnej w Katowicach wydał Materiały duszpasterskie zawierające czytanki na nabożeństwa majowe zaczerpnięte z przemówień Ojca Świętego oraz propozycje nabożeństw majowych w czasie triduum przed majową pielgrzymką piekarską⁶⁷. Arcybiskup katowicki zaprosił wiernych na obchody w dniu 20 czerwca 1993 r. specjalnym listem⁶⁸. W programie obchodów były: wieczór poezji w krypcie

⁵⁹ Tamże.

⁶⁰ Tekst homilii w: D. Zi mo ń, *Przepowiadać Chrystusa*, 363—367.

⁶¹ WD 58 (1990) 636.

⁶² Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

⁶³ WD 56 (1988) 401—404 oraz w: D. Zi mo ń, *Przepowiadać Chrystusa*, 244—247.

⁶⁴ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982—1992.

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach od 01.01.1993. Tekst homilii, WA 61 (1993) 218—220.

⁶⁷ Materiały duszpasterskie. Zeszyt 5: *Przyjmijcie Ewangelię pracy*. W dziesięciolecie pobytu Ojca Świętego Jana Pawła II w Katowicach w dniu 20 czerwca '93, Katowice.

⁶⁸ WA 61 (1993) 286n.

katedry dedykowany Ojcu Świętemu (13 i 19 czerwca), symposium naukowe zorganizowane przez Duszpasterstwo Akademickie, otwarcie wystawy w Muzeum Archidiecezjalnym, koncert w kościele św. Piotra i Pawła w wykonaniu orkiestry Filharmonii Śląskiej, nocne czuwanie modlitewne w sanktuarium maryjnych (18 czerwca), archidiecezjalny finał konkursu biblijnego dla dzieci i młodzieży (19 czerwca), Msza św. w katedrze z udziałem przedstawicieli wszystkich parafii archidiecezji i poświęcenia tablicy pamiątkowej na lotnisku Muchowiec (20 czerwca) oraz Dzień chorych w katedrze (26 czerwca)⁶⁹.

k) *Uroczystość Stowarzyszenia Rodzina Policyjna*

W dniu 17 września 1993 r. Arcybiskup katowicki przewodniczył w katedrze Mszy św. dla Stowarzyszenia Rodzina Policyjna z okazji pochowania w Katowicach szczątków policjantów zamordowanych w Ostaszkowie. Po Mszy św. uczestnicy uroczystości przeszli przed gmach Policji Państwowej przy ul. Lompy, gdzie w przygotowanym grobie została złożona urna z prochami policjantów⁷⁰.

l) *Uroczystość Królowej Polski 1994 r.*

W dniu 3 maja 1994 r. o godz. 10.30 Arcybiskup katowicki odprawił w katedrze Mszę św. z udziałem władz i organizacji społecznych. W czasie tej Mszy św. poświęcił tablicę pamiątkową obrońców Lwowa i kresów⁷¹.

m) *50. rocznica bitwy o Monte Cassino*

W dniu 6 maja 1994 r. zgromadzili się w katedrze kompania honorowa Wojska Polskiego i orkiestra wojskowa, kompania honorowa Policji Państwowej, poczty sztandarowe, przedstawiciele władz, organizacje kombatanckie i młodzieżowe. Uroczystej liturgii przewodniczył Arcybiskup katowicki, który wygłosił homilię i poświęcił tablicę pamiątkową z okazji 50. rocznicy bitwy o Monte Cassino⁷².

B. Celebracje liturgiczne pod przewodnictwem biskupa poza katedrą

Nie tylko z okazji wizytacji kanonicznej parafii czy pogrzebów kapłanów biskup sprawuje liturgię w różnych parafiach diecezji, ale sporo jest innych okazji do sprawowania uroczystej Eucharystii poza katedrą. Wspomnijmy Msze połączone z bierzmowaniem poza wizytacją kanoniczną, święcenia diakonatu udzielane w różnych parafiach, Msze św. z okazji wspomnienia św. Barbary, Pasterki w Boże Narodzenie odprawiane w różnych parafiach, Msze św. z okazji święta hutników, Msze św. odprawiane w zgromadzeniach zakonnych i Seminarium Duchownym.

1. Bierzmowanie w parafiach

Obok bierzmowania udzielanego w ramach wizytacji kanonicznej odbywa się bierzmowanie w ramach dekanatów lub większych parafii. Kilka homilii Pasterza Kościoła katowickiego zostało wydrukowanych⁷³. Sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej udzielają biskupi i upoważnieni przez Biskupa katowickiego prototatariusze apostołscy.

2. Święcenia diakonatu w parafiach diecezji

Od 1969 r. udziela się święceń diakonatu w różnych parafiach diecezji. W ostatnich latach kierowania diecezją przez ks. biskupa H. Bednorza (od stanu wojennego) święcenia te miały miejsce w katedrze. Praktykę udzielania święceń diakonatu w parafiach wznowił obecny biskup Damian Zimoń. Proboszczowie parafii święceń otrzymywali na piśmie wskazania dotyczące udzielania święceń⁷⁴.

⁶⁹ Tamże, 287n.

⁷⁰ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach od 01.01.1993.

⁷¹ Tamże.

⁷² Tamże.

⁷³ „Jesteście światłością w Panu, postępujcie jak dzieci światłości”, w: D. Zimoń, *Przypowiadać Chrystusa*, 347—349; *Przyjmij znajmę Daru Ducha Świętego*, tamże, 377—379.

⁷⁴ Archiwum WSSD, C-21: Święcenia od 1980 r.

Na święcenia zapraszano młodzież dekanatu. Były one i są pewnego rodzaju akcją powołaniową. Święcenia odbywały się do 1987 r. w I Niedzielę Wielkiego Postu, a od 1988 r. mają one miejsce w Niedzielę Białą.

Warto wskazać na miejsca, gdzie odbyły się święcenia diakonatu w ostatnim 10-leciu.

Dnia 16 lutego 1986 r. diakonów wyświęcano w kościele św. Szczepana w Katowicach-Bogucicach, w bazylice piekarskiej, w kościele NMP Fatimskiej w Wesołej, w kościele NMP Matki Kościoła w Jastrzębiu.

W dniu 9 marca 1987 r. święcenia odbyły się: w kościele św. Antoniego w Rybniku, w kościele NSPJ w Bielsku-Białej, w kościele św. Floriana w Chorzowie i w kościele NSPJ w Mysłowicach.

Miejscem święceń diakonatu w dniu 10 kwietnia 1988 r. były: kościół p.w. Ducha Świętego w Tychach, kościół p.w. św. Piotra i Pawła w Tarnowskich Górach i kościół Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śląskiej.

W niedzielę, dnia 2 kwietnia 1989 r. święcenia zostały udzielone: w kościele św. Józefa w Chorzowie, w kościele Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Tychach, w kościele św. Małgorzaty w Dębowcu i w kościele św. Marii Magdaleny w Radlinie.

W dniu 22 kwietnia 1990 r. święcenia odbyły się: w kościele św. Jana Nepomucena w Bytomiu-Łagiewnikach, w kościele NMP w Pszowie, w kościele Chrystusa Odkupiciela Człowieka w Bielsku-Białej.

W 1991 roku diakoni zostali wyświęceni: w kościele p.w. Chrystusa Dobrego Pasterza, w kościele p.w. św. Maksymiliana Kolbe w Janowie Miejskim i w kościele p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Pszczynie.

Ze względu na zmiany granic diecezji polskich święcenia diakonatu w 1992 roku odbyły się w katedrze Chrystusa Króla w Katowicach. Święceń udzielił arcybiskup metropolita Damian Zimoń.

W 1993 roku święcenia diakonatu odbyły się w parafii Bożego Narodzenia w Halembie i w parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Katowicach-Brynowie, zaś w 1994 roku w kościele św. Herberta w Wodzisławiu Śląskim (ze święceń Radio Maryja Katowice przeprowadziło transmisję) i w kościele św. Krzyża w Siemianowicach Śl.⁷⁵

3. Msze św. z okazji wspomnienia św. Barbary

a) Msze św. transmitowane przez Polskie Radio

Od 1983 r. tradycją stały się Msze św. w niedziele w pobliżu wspomnienia Patronki górników — św. Barbary transmitowane przez Polskie Radio z jednego z kościołów diecezji katowickiej⁷⁶. W latach 1985—1994 Msze te były transmitowane z następujących kościołów: z kościoła Mariackiego w Katowicach (1985)⁷⁷, z bazyliki w Piekarach Śl. (1986)⁷⁸, z kościoła św. Marii Magdaleny w Tychach (1987)⁷⁹, z kościoła św. Szczepana w Katowicach-Bogucicach (1988)⁸⁰, z kościoła św. Anny w Katowicach-Janowie (1989)⁸¹, z kościoła św. Piotra i Pawła w Kamieniu (1990)⁸², z kościoła św. Piotra i Pawła w Świętochłowicach (1991)⁸³, z kościoła św. Jerzego w Rydułtowach (1992)⁸⁴, z kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP w Biertułtowach (1993)⁸⁵ i z kościoła p.w. św. Barbary w Katowicach-Giszowcu (1994)⁸⁶.

⁷⁵ Archiwum WSSD, C-21: Święcenia od 1980 r.

⁷⁶ *Świętokrzyskie kazania radiowe*, t. 2, Kraków 1985, 189—191.

⁷⁷ Okólnik duszp. 7/85 oraz „*Śląsk zagłębieniem pracy i modlitwy*”. Homilia podczas Mszy św. radiowej, w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 226—228; także *Świętokrzyskie kazania radiowe*, t. 3, Kraków 1987, 211—213.

⁷⁸ *Świętokrzyskie kazania radiowe*, t. 4, Kraków 1987, 12—14.

⁷⁹ Tamże, 180—182.

⁸⁰ WD 56 (1988) 412—414.

⁸¹ WD 57 (1989) 470—473.

⁸² WD 58 (1990) 576—578.

⁸³ WD 59 (1991) 384—386.

⁸⁴ WA 60 (1992) 501.

⁸⁵ WA 61 (1993) 575.

⁸⁶ Okólnik duszp. 5/94.

b) Inne Msze św. w dniu św. Barbary w różnych parafiach

W sam dzień wspomnienia św. Barbary Biskup katowicki i jego biskupi pomocniczy odprowadzali Msze święte dla górników i ich rodzin w określonych parafiach. Z „Kronik ważniejszych czynności Biskupa katowickiego i wydarzeń w diecezji katowickiej” publikowanych od 1988 r. widać, że w 1988 r. ks. biskup Domin celebrował w dniu 4 grudnia Mszę św. w Jastrzębiu w parafii Matki Kościoła, a „biskup Gerard Bernacki odprowadzał Msze św. w kilku innych parafiach”⁸⁷. Pod datą 4.12.1989 istnieje informacja: „Biskup Katowicki i Biskupi Pomocniczy przewodniczyli uroczystościom ku czci św. Barbary na kilku kopalniach regionu śląskiego, w czasie których odprowadzono dla załogi Msze św. na cechowniach”⁸⁸. W 1991 r. z okazji Barbórki Biskup katowicki przebywał w parafii św. Barbary w Boguszowicach, gdzie dla załogi kopalni Jankowice odprowadził Mszę św., a następnie poświęcił nowy szyb wydobywczy w tej kopalni. Biskupi pomocniczy uczestniczyli w uroczystościach ku czci św. Barbary w innych parafiach⁸⁹. W 1992 r. bp Gerard Bernacki przewodniczył uroczystościom z okazji święta patronalnego górników w parafii św. Wawrzyńca w Wirku i w Mysłowicach oraz na kopalni „Staszic”⁹⁰. W 1993 r. Arcybiskup katowicki odprowadził Mszę św. w kościele Chrystusa Króla w Hołdunowie i w kościele p.w. św. Barbary w Katowicach-Giszowcu⁹¹.

4. Pasterki w różnych parafiach

Z „Kronik ważniejszych czynności Biskupa katowickiego i wydarzeń w diecezji katowickiej” publikowanych od 1988 r. dowiadujemy się, że Biskup katowicki odprowadzał w Boże Narodzenie Pasterki w różnych parafiach. Np. w 1988 i 1989 r. w parafii Podwyższenia Krzyża św. na Osiedlu Tysiąclecia w Katowicach⁹², w 1990 r. w kościele św. Stanisława w Żorach⁹³, w 1991 r. w parafii św. Wawrzyńca w Ligockiej Kuźni⁹⁴.

5. Msze św. z okazji święta hutników

Także wspomnienie św. Floriana — święto hutników i strażaków jest dniem celebracji liturgicznych Pasterza Kościoła katowickiego. Już ks. biskup H. Bednorz celebrował w tym dniu Msze św. dla hutników i ich rodzin. Jego następca kontynuuje tę tradycję. W dniu 4 maja przypada wspomnienie św. Floriana. W tym dniu lub w jego pobliżu Biskup katowicki odprowadzał Mszę św. w kościele św. Floriana w Chorzowie⁹⁵. Czasem odprowadzał biskup katowicki względnie jego biskupi pomocniczy Msze św. w innych miejscowościach, np. w 1991 r. dla załogi Huty Ferrum w Katowicach-Zawodzie⁹⁶, a w 1993 r. w Łaziskach Górnych, a biskup G. Bernacki w Szopienicach⁹⁷.

6. Msze św. z okazji imienin biskupów w kaplicy kurialnej

Między 24 a 26 września gromadzili się współpracownicy biskupa diecezjalnego: kapłani pracujący w Kurii i Seminarium oraz świeccy pracownicy, by modlić się w intencji swojego Pasterza i w intencji jego biskupa po-

⁸⁷ WD 56 (1988) 428.

⁸⁸ WD 57 (1989) 483.

⁸⁹ WD 59 (1991) 446.

⁹⁰ WA 60 (1992) 501.

⁹¹ WA 61 (1993) 574.

⁹² WD 56 (1988) 429 i WD 57 (1989) 484.

⁹³ WD 58 (1990) 637.

⁹⁴ WD 59 (1991) 447.

⁹⁵ „Nie lękajcie się”. Homilia ku czci św. Floriana, Chorzów, 3 maja 1986 roku, w: D. Ziemoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 249—252; zob. Kronika ważniejszych czynności Biskupa Katowickiego i wydarzeń w diecezji katowickiej, WD 56 (1988) 421; 59 (1991) 440; 60 (1992) 496.

⁹⁶ Kronika ważniejszych czynności Biskupa Katowickiego i wydarzeń w diecezji katowickiej, WA 59 (1991) 440.

⁹⁷ Kronika ważniejszych czynności Arcybiskupa Katowickiego i wydarzeń w Archidiecezji katowickiej, WA 61 (1993) 569.

mocniczego Gerarda z okazji ich imienin. Wyjątkowy charakter miały imieniny w 1994 r. Uroczysta Msza św. z udziałem księży dziekanów i konsultorów oraz licznych kapłanów i sióstr zakonnych całej Archidiecezji została odprawiona w katedrze. Powodem szczególnego charakteru tej liturgii były: wyjazd Arcybiskupa katowickiego do Rzymu na IX Synod Biskupów i przypadające w czasie trwania Synodu 60. urodziny Pasterza Kościoła katowickiego⁹⁸.

7. Msze św. z okazji odpustu w kościele św. Walentego w Bieruniu Starym

Pewną tradycją stało się odprawianie co jakiś czas przez Pasterza Kościoła katowickiego Mszy św. w kościółku św. Walentego w Bieruniu Starym w dniu 14 lutego⁹⁹.

8. Liturgia w zgromadzeniach zakonnych

Ważną rolę w życiu Kościoła lokalnego odgrywają zakony. Biskup diecezjalny sprawuje liturgię również w domach zgromadzeń zakonnych. Kilkakrotnie we wspomnienie św. Franciszka Salezego Biskup katowicki odprawiał Mszę św. u sióstr wizytek w Siemianowicach Śl.¹⁰⁰

Biskup katowicki przewodniczył liturgii składania ślubów zakonnych i jubileuszów zakonnych sióstr boromeuszek, elżbietanek, jawiszanek, marianek i służebniczek¹⁰¹.

Również szczególne rocznice są okazją do spotkania przy wspólnej Eucharystii pod przewodnictwem biskupa w jakimś klasztorze, np. w dniu 8 grudnia 1988 r. w 100-lecie powstania sióstr salwatorianek w Domu Prowincjalnym w Goczałkowicach¹⁰², w dniu 11 maja 1989 r. z okazji 50-lecia pobytu sióstr boromeuszek w Mikołowie, w 125-lecie przybycia sióstr służebniczek na Śląsk.

9. Liturgia sprawowana przez Biskupa w Seminarium Duchownym

Nominację nowego biskupa diecezjalnego ogłosił Rektor Seminarium klerikom w kaplicy po niesporach w dniu 18 czerwca 1985 r. Biskup-nominat Damian Zimoń odprawił w kaplicy seminaryjnej Mszę św. w dniu 25 czerwca, przed wyjazdem alumnów na wakacje letnie¹⁰³. Biskup diecezjalny przewodniczył liturgii seminaryjnej w różne dni w ciągu roku akademickiego.

a) *Inauguracja roku akademickiego*

W pierwszy czwartek miesiąca października odbywa się inauguracja roku akademickiego w Seminarium. Mszy św. koncelebrewanej przez księży profesorów i zaproszonych gości przewodniczy Pasterz Kościoła lokalnego. W czasie tej Mszy św. od 1988 r. ma miejsce dopuszczenie do grona kandydatów do diakonatu i prezbiteratu¹⁰⁴.

b) *Ustanawianie w posługach lektoratu i akolitu*

Ustanowienie w posłudze lektoratu ma miejsce w pierwszą niedzielę Wielkiego Postu, a w posłudze akolitu w czwartek przed feriami wielkanocnymi. W posługach tych ustanawia alumnów Biskup katowicki lub jego biskup pomocniczy.

⁹⁸ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach od 01.01.1993.

⁹⁹ Kronika ważniejszych czynności Biskupa Katowickiego i wydarzeń w diecezji katowickiej, WD 56 (1988) 419; WD 58 (1990) 628; WA 61 (1993) 567.

¹⁰⁰ Zob. WD 56 (1988) 418; WD (1989) 476.

¹⁰¹ Zob. WD 5 (1988) 424n; WD 57 (1989) 480n; WD 58 (1990) 632n; WA 60 (1992) 498; WA 61 (1993) 570n.

¹⁰² WD 56 (1988) 428.

¹⁰³ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 109.

¹⁰⁴ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, passim, Archiwum WŚSDteczka D-5 uroczystości w seminarium.

c) *Msze św. dla środowiska akademickiego przed Bożym Narodzeniem i Wielkanocą*

Od grudnia 1983 r. przed Bożym Narodzeniem i przed Wielkanocą odbywają się w Seminarium spotkania środowiska akademickiego. W programie tych spotkań jest okazja do spowiedzi, konferencja wygłoszona przez zaproszonego biskupa lub profesora i Msza św. pod przewodnictwem Biskupa katowickiego¹⁰⁵.

d) *Nadzwyczajne celebracje w Seminarium*

Szczególny charakter miały obłóczyny 78 alumnów w dniu 29 września 1986 r. Mszy św. przewodniczył arcybiskup poznański Jerzy Stroba, koncelebrowali biskup katowicki D. Zimoń, biskup kielecki St. Szymecki i biskup koszalińsko-kołobrzeski I. Jeż oraz trzej biskupi z Francji J. Orchamp z Angers, Gilson z Le Mans i Salabaire z Dax. Biskup z Le Mans głosił w j. francuskim homilię, którą tłumaczył ks. dr M. Kaszowski¹⁰⁶.

Uroczysty charakter miała liturgia seminaryjna z okazji jubileuszów kapłańskich moderatorów seminaryjnych. Dnia 19 maja 1988 r. ks. rektor dr Stefan Cichy obchodził 25-lecie kapłaństwa. Liturgii zgodnie z wskazaniami „Caeremoniale episcoporum” przewodniczył i homilię wygłosił Biskup katowicki, liturgię zaś eucharystyczną sprawował jubilat wraz z gronem profesorskim i zaproszonymi gośćmi. Podczas Mszy św. wykonywano teksty stałe w języku łacińskim i ze śpiewem gregoriańskim. W czasie jubileuszu ks. wicerektora dr. Franciszka Gruszki w 1990 r. Biskup katowicki przewodniczył Mszy św. koncelebrowanej. Podobnie było w czasie jubileuszu ojca duchownego ks. dr. Edwarda Poloczka w 1991 r.¹⁰⁷

C. Nadzwyczajne celebracje liturgiczne w diecezji z udziałem Biskupa

W okresie od 1985 do 1994 r. miało miejsce szereg nadzwyczajnych celebracji liturgicznych, którym przewodniczył Biskup katowicki.

1. Rekoronacja obrazu Matki Boskiej w Piekarach w 1985 r.¹⁰⁸

Obraz Matki Bożej koronowany papieskimi koronami 15 sierpnia 1925 r. był po kradzieży koron w 1941 r. ponownie koronowany dnia 13 czerwca 1965 r. Po kradzieży koron dnia 1 marca 1984 r. kolejna rekoronacja miała miejsce w dniu 15 września 1985 r. Rekoronację poprzedziła nowenna odprawiana w całej diecezji, która została zakończona nocnym czuwaniem modlitewnym z 13 na 14 września¹⁰⁹. Rekoronacji dokonał biskup-senior Herbert Bednorz, a homilię wygłosił biskup katowicki Damian Zimoń¹¹⁰. Po rekoronacji Biskup diecezjalny dokonał aktu zawierzenia diecezji Maryi Piekarskiej.

2. Obchody Roku Maryjnego 1987—1988

Papież Jan Paweł II ogłosił Rok Maryjny, który trwał od 7 czerwca 1987 r. do 15 sierpnia 1988 r. (w Polsce i na Węgrzech do 8 grudnia 1988 r.). Ważnym wydarzeniem w obchodach tego roku była diecezjalna pielgrzymka na Jasną Górę w dniu 18 października 1987 r., której przewodniczył Biskup katowicki. W pielgrzymce tej wzięło udział ponad czterystu kapłanów i delegacji wszystkich parafii diecezji. Centrum jej była Msza św. koncelebrowana w bazylice jasnogórskiej pod

¹⁰⁵ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego oraz Archiwum,teczka D-5 uroczystości w seminarium.

¹⁰⁶ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 124.

¹⁰⁷ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 145, 165, 176.

¹⁰⁸ Program uroczystości rekoronacji obrazu Matki Boskiej Piekarskiej, WD 53 (1985) 273; *Powitanie pielgrzymów przybyłych na rekoronację obrazu NMP Piekarskiej*, w: D. Z i m o ń, *Przypowiadać Chrystusa*, 188—192.

¹⁰⁹ Okólnik duszp. 5/85.

¹¹⁰ *Zaproszenie na rekoronację*, WD 53 (1985) 272n; *Program rekoronacji obrazu Matki Boskiej Piekarskiej*, tamże, 273—276.

przewodnictwem Biskupa katowickiego. W ramach tej pielgrzymki poświęcono obrazy nawiedzenia i różańce oraz przekazano je delegacjom¹¹¹. W parafiach obrazy te nawiedzały poszczególne rodziny. Uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP w 1987 i 1988 r. była dniem modlitwy w sanktuariach maryjnych diecezji. Mszy św. w tych sanktuariach przewodniczył Biskup katowicki i jego biskupi pomocniczy¹¹².

3. I Diecezjalny Kongres Eucharystyczny

W rok po II Krajowym Kongresie Eucharystycznym miał miejsce I Diecezjalny Kongres Eucharystyczny obchodzony w dniach od 14 maja do 5 czerwca 1988 r. pod hasłem „Miłujcie się wzajemnie”. Z okazji tego Kongresu Wydział Duszpasterski wydał dwa zeszyty Materiałów duszpasterskich¹¹³.

Stacjami tego Kongresu były: święcenia kapłańskie w katedrze, celebracje eucharystyczne na nowych wielkich osiedlach z udziałem księży biskupów, celebracje w parafiach pielgrzymka świata męskiego, uroczystość Bożego Ciała i zakończenie przy Krzyżu Papieskim w Skoczowie przeniesionym tam z lotniska w Katowicach.

4. Rekoronacja obrazu Matki Boskiej Uśmiechniętej w Pszowie — w 1990 r.

W 1979 r. obraz Matki Boskiej Uśmiechniętej w Pszowie został ukoronowany koronami poświęconymi przez Papieża Jana Pawła II. Po kradzieży koron w 1989 r. rekoronacja obrazu miała miejsce w niedzielę, dnia 9 września 1990 r. Uroczystościom przewodniczył Biskup katowicki, a homilię wygłosił biskup Gerard Kusz z Opola¹¹⁴.

5. Ogłoszenie kościoła św. Antoniego w Rybniku bazyliką mniejszą

Papież Jan Paweł II brewem z dnia 23 czerwca 1993 r. ogłosił kościół św. Antoniego Padewskiego w Rybniku bazyliką mniejszą¹¹⁵. W piśmie z dnia 4 listopada 1993 r. skierowanym do Proboszcza ogłoszonej bazyliki Arcybiskup katowicki zwrócił uwagę na normy dla kultu Bożego w bazylikach mniejszych. Przypomniał normy ogólne, pewne normy szczegółowe i przepisy związane z uroczystością ogłoszenia przywileju bazyliki mniejszej¹¹⁶. Uroczyste ogłoszenie kościoła św. Antoniego bazyliką mniejszą miało miejsce w dniu 8 grudnia 1993 r.¹¹⁷

6. Ogłoszenie św. Floriana patronem miasta Chorzowa

Na prośbę Arcybiskupa katowickiego z dnia 14 września 1993 r. reskryptem Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z dnia 19 października 1993 r. Prot. 1804/93/L św. Florian został ogłoszony patronem miasta Chorzowa¹¹⁸. W dniu 4 maja 1994 r. w kościele św. Jadwigi w Chorzowie miało miejsce uroczyste ogłoszenie tego faktu. Po Mszy św. w tym kościele przeniesiono w procesji relikwie św. Floriana do kościoła pod jego wezwaniem w Chorzowie. Relikwie te przekazane zostały miastu z katedry wawelskiej. W uroczystościach uczestniczył metropolita krakowski ks. kard. Franciszek Macharski i metropolita katowicki Damian Zimoń.

¹¹¹ J. Tomziński, *Kronika Jasnogórska roku 1988*, Jasna Góra 6 (1988) 2, 59.

¹¹² Okólnik duszp. 6/87 i 5/88.

¹¹³ Materiały duszpasterskie. Zeszyt 1 i Zeszyt 2: I Diecezjalny Kongres Eucharystyczny. 14 maja — 5 czerwca 1988, Katowice 1988.

¹¹⁴ Okólnik duszp. 4/90.

¹¹⁵ WA 61 (1993) 548—550.

¹¹⁶ Tamże, 558—560.

¹¹⁷ Homilia Arcybiskupa Katowickiego „Miasto na górze leżące”, tamże, 561—563.

¹¹⁸ Tamże, 487n.

7. Ważne rocznice

a) 10-lecie wydarzeń na kopalni „Wujek”

W dniu 15 grudnia 1991 r. w kościele Podwyższenia Krzyża św. w Katowicach-Brynowie została odprawiona uroczysta Msza św. przez Nuncjusza Apostolskiego w Polsce z homilią Biskupa katowickiego¹¹⁹. Na zakończenie Mszy św. przemówił Nuncjusz¹²⁰. Po Mszy św. miało miejsce odsłonięcie i poświęcenie Pomnika-Krzyża koło kopalni „Wujek” upamiętniającego tragiczną śmierć 9 górników w dniu 16 grudnia 1981 r. W uroczystościach brali udział przedstawiciele władz państwowych i lokalnych z Prezydentem Rzeczypospolitej na czele.

b) 200-lecie Konstytucji 3 maja i 70-lecie wybuchu III powstania śląskiego

Z okazji 200-lecia Konstytucji 3 maja i 70-lecia wybuchu III powstania śląskiego w dniu 3 maja 1991 r. miała miejsce Msza św. na placu Sejmu Śląskiego w Katowicach. Przewodniczył jej Biskup katowicki, a uczestniczyło wojsko, Policja Państwowa, władze wojewódzkie i miejskie oraz wierni¹²¹.

c) 70-lecie przyłączenia Śląska do Macierzy

W dniu 20 czerwca 1992 r. Biskup diecezjalny odprawił Mszę św. polową na rynku w Szopienicach przed kościołem św. Jadwigi. We Mszy św. brali udział przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, przedstawiciele innych wyznań chrześcijańskich, wojsko oraz liczni wierni.

d) 75-lecie wybuchu I powstania śląskiego

W dniu 16 sierpnia 1994 r. Ks. Arcybiskup odprawił Mszę św. w Mysłowicach z okazji 75-lecia wybuchu I powstania śląskiego.

8. Jubileusze w parafiach

Wspólnoty parafialne zapraszają biskupa diecezjalnego na swe uroczystości. Wiele takich uroczystości miało miejsce w ostatnim 10-leciu. Wspomnijmy niektóre, np. w 1987 r. 200-lecie kościoła i 700-lecie parafii św. Jerzego w Jasienicy¹²², w 1988 r. — 50-lecie konsekracji kościoła św. Antoniego w Zgoniu połączone z uroczystym wprowadzeniem relikwii świętego przywiezionych z Padwy¹²³, 100-lecie poświęcenia kościoła w Herbach-Olszynie¹²⁴, 50-lecie powstania kościoła w Przyszowicach¹²⁵, 75-lecie kościoła w Imielinie i poświęcenie nowych organów¹²⁶, w 1989 r. — 100-lecie poświęcenia kościoła św. Jana Chrzciciela w Goduli¹²⁷, w 1990 r. — 200-lecie kościoła św. Barbary w Strumieniu¹²⁸, w 1991 r. — 100-lecie kościoła św. Piotra i Pawła w Świętochłowicach¹²⁹, 60-lecie konsekracji kościoła NSPJ w Niedobczycach¹³⁰, w 1993 r. — 80-lecie kościoła Matki Boskiej Różańcowej w Chropaczowie, 100-lecie kościoła Matki Boskiej Różańcowej w Łaziskach Górnych¹³¹.

9. Poświęcenie kościołów i dzwonów

O budownictwie sakralnym w diecezji w ciągu jej istnienia jest osobny artykuł. Przypomnijmy tylko, że troska o budowę kościołów jest ukoronowana ich

¹¹⁹ WD 59 (1991) 428—431.

¹²⁰ Tamże, 432n.

¹²¹ Okólnik duszp. 2/91.

¹²² Okólnik duszp. 3/87.

¹²³ WD 56 (1988) 417.

¹²⁴ WD 56 (1988) 427.

¹²⁵ Tamże.

¹²⁶ Tamże.

¹²⁷ WD 57 (1989) 479.

¹²⁸ WD 58 (1990) 636.

¹²⁹ WD 59 (1991) 445.

¹³⁰ Tamże.

¹³¹ WA 61 (1993) 573.

poświęceniem. W ciągu 10 lat obecny Pasterz Kościoła katowickiego poświęcił ponad 70 kościołów. Na łamach „Wiadomości Diecezjalnych” ukazywały się relacje o budowie i poświęceniu kościołów¹³².

Świątem dla parafii jest także poświęcenie dzwonów. Biskup katowicki poświęcił je np. w par. św. Jadwigi w Rybniku¹³³, w par. Podwyższenia Krzyża Świętego w Załęskiej Hałodzie¹³⁴ czy w parafii Wniebowzięcia NMP w Katowicach¹³⁵.

D. Pielgrzymki do sanktuariów

Szczególną rolę w życiu religijnym Kościoła lokalnego odgrywają pielgrzymki do sanktuariów odbywane pod przewodnictwem Pasterza Diecezji.

Głównym sanktuarium Kościoła katowickiego są Piekary Śląskie i tu mają miejsce pielgrzymki mężczyzn i młodzieńców w ostatnią niedzielę maja oraz kobiet i dziewcząt w niedzielę po 15 sierpnia. Ponadto odbywają się pielgrzymki wiernych Ziemi Rybnicko-Wodzisławskiej do Pszowa. Do 1991 r. odbywały się pielgrzymki do Skoczowa i do Lubecka.

1. Pielgrzymki mężczyzn i młodzieńców do Piekar

Od 1947 r. odbywają się tradycyjne Pielgrzymki mężczyzn i młodzieńców do Piekar Śl. Mają one miejsce w ostatnią niedzielę maja. Każda z nich ma swoje hasło i program. Uwzględnia je tak przemówienie wstępne Biskupa katowickiego, słowo Ojca św. skierowane do pielgrzymów¹³⁶, homilia i modlitwa powszechna oraz komentarz liturgiczny. Głównym celebrazem Mszy św. stanowiącej szczytowy punkt pielgrzymki był w minionym dziesięcioleciu arcybiskup metropolita krakowski ks. kard. Franciszek Macharski i z nim koncelebrowali rektor i wicerektor Seminarium oraz neoprezbiterzy Kościoła katowickiego.

Od początku organizowania pielgrzymek stanowych do Piekar Śl. Komunię św. w czasie Mszy św. przyjmowali tylko przedstawiciele pielgrzymów obecni na podium w pobliżu ołtarza, a pozostali przyjmowali ją przed Mszą św. lub po niej na tzw. Rajskim placu obok bazyliki, gdzie bez przerwy rozdzielano Komunię św.

Od roku II Krajowego Kongresu Eucharystycznego praktyka ta uległa zmianie. Po raz pierwszy w 1987 r. diakoni i akolici (88 osób) rozdzielali Komunię św. wiernym w czasie Mszy św. na wzgórzu kalwaryjskim. Najpierw przywozili oni cyboria do rozdzielania Komunii św. ze swoich parafii, w następnych latach zakupiono dla Piekar ponad 100 nowych cyboriów¹³⁷.

Kaznodziejami w czasie uroczystej Mszy św. na kalwaryjskim wzgórzu byli: w 1986 r. — kard. Franciszek Macharski, metropolita krakowski, w 1987 r. — biskup Alfons Nossol, ordynariusz opolski, w 1988 r. — biskup Stanisław Szymecki, ordynariusz kielecki, w 1989 r. — biskup Władysław Ziółek z Łodzi, w 1990 r. — kardynał Józef Glemp, Prymas Polski, w 1991 r. — biskup Zygmunt Kamiński z Płocka, w 1992 r. — arcybiskup Tadeusz Kondrusiewicz z Moskwy, w 1993 r. — arcybiskup metropolita gdański Tadeusz Gocłowski¹³⁸, w 1994 r. — arcybiskup Szczepan Wesoły z Rzymu.

¹³² Np. Relacje o budowie i poświęceniu nowych kościołów w: 1. Jastrzębiu, 2. Zaborzu, 3. Żorach-Baranowicach, 4. Rusinowicach, 6. Gołkowicach, 7. Szczekowicach, 8. Knurowie, 9. Radoszowicach, 10. Gorzycach-Osinach, WD 54 (1986) 30—40; Relacje o budowie i konsekracji kościołów w Niewiadomiu i Szopienicach, WD 55 (1987) 349—355; Relacje o budowie nowych kościołów i ich konsekracji, WD 56 (1988) 433—441.

¹³³ *Dzwony głoszą największe tajemnice naszej wiary*, w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 290—292.

¹³⁴ WD 58 (1990) 636.

¹³⁵ WA 60 (1992) 500.

¹³⁶ Por. *Mówię do Was Szczęść Boże!*, Katowice 1993.

¹³⁷ Archiwum WSSD w Katowicach, Teczka D-3 „Asysty kleryków”.

¹³⁸ WA 61 (1993) 218—233.

2. Pielgrzymki kobiet i dziewcząt do Piekar Śl. w niedzielę po 15 sierpnia

Hasła tych pielgrzymek są podobne do pielgrzymek mężów i młodzieńców. Od 1985 roku Mszy św. koncelebrowanej przewodniczył zasadniczo Biskup katowicki. W 1991 r. głównym celebbransem był biskup Alojzy Orszulik¹³⁹. Kaznodziejami w czasie tych pielgrzymek byli: biskup Damian Zimoń (1985), biskup kielecki Stanisław Szymecki (1986)¹⁴⁰, biskup Marian Duś z Warszawy (1987)¹⁴¹, metropolita wrocławski, kardynał Henryk Gulbinowicz (1988), biskup Mieczysław Jaworski z Kielc (1989), biskup Stanisław Stefanek ze Szczecina (1990), biskup Edward Frankowski ze Stalowej Woli (1991), biskup Józef Zawitkowski z Łowicza (1992)¹⁴², biskup sosnowiecki Adam Smigielski (1993)¹⁴³, biskup Janusz Zimniak z Bielska-Białej (1994)¹⁴⁴.

3. Pielgrzymki ministrantów

Pierwsza pielgrzymka ministrantów odbyła się w Piekarach Śl. w sierpniu 1945 roku. Do 1959 r. pielgrzymki te kierowały się tylko do Piekar Śl., w 1960 r. pielgrzymka ministrantów odbyła się do Piekar Śl. i Skoczowa, zaś w latach 1961—1991 ministranci gromadzili się na swej pielgrzymce w trzech sanktuariach diecezji: w Piekarach Śl., Pszowie i Skoczowie z trzema wyjątkami. W 1974 r. była pielgrzymka do katedry w Katowicach, w 1979 r. pielgrzymką do Pszowa z okazji koronacji i w 1983 r. pielgrzymka w ramach spotkania z Ojcem Świętym na lotnisku w Katowicach-Muchowcu¹⁴⁵. Niektórym z tych pielgrzymek przewodniczył Biskup katowicki, np. 30 sierpnia 1989 r. w Skoczowie¹⁴⁶. Od 1992 roku odbywają się one w dwóch miejscach (Piekary Śl. i Pszów). W 1994 r. odbyła się ona do bazyliki św. Antoniego w Rybniku i do Piekar Śl.¹⁴⁷

4. Pielgrzymka śląskich sportowców do Piekar Śl.

W dniu 19 lutego 1994 r. Pasterz Kościoła katowickiego przewodniczył Mszy św. i wygłosił homilię w czasie I Pielgrzymki Śląskich Sportowców do Piekar Śl. Po raz pierwszy wypełnili bazylikę piekarską śląscy sportowcy, działacze i księża otaczający opieką duszpasterską sportowców zrzeszonych w różnych klubach sportowych¹⁴⁸.

5. Inne Msze św. w Piekarach celebrowane przez Biskupa katowickiego

Czasem w dniu 2 lutego wieczorem, a co roku w dniu 12 września — w uroczystość Matki Boskiej Piekarskiej — wieczorem Biskup katowicki odprawia Mszę św. pontyfikalną w bazylice piekarskiej¹⁴⁹.

6. Pielgrzymki wiernych Ziemi Rybnicko-Wodzisławskiej do Pszowa¹⁵⁰

Na 8 września względnie na drugą niedzielę września Biskup katowicki zapraszał wiernych ziemi rybnickiej i wodzisławskiej do udziału w pielgrzymce do Matki Bożej Uśmiechniętej w Pszowie.

¹³⁹ WD 59 (1991) 443.

¹⁴⁰ Okólnik duszp. 4/86.

¹⁴¹ Okólnik duszp. 3/87.

¹⁴² WA 60 (1992) 498.

¹⁴³ WA 61 (1993) 571.

¹⁴⁴ *Po sprawiedliwość znowu do Piekar*, GN 71 (1994) nr 36, 10.

¹⁴⁵ Por. J. Liszczyk, *Formacja ministrantów w diecezji katowickiej*, ŚSHT 15 (1982) 17.

¹⁴⁶ WD 57 (1989) 481.

¹⁴⁷ Okólnik duszp. 3/94.

¹⁴⁸ Sportowcy u Matki Boskiej, GN 71 (1994) nr 10 (Katowicki Gość Niedzielny 10/1994, I).

¹⁴⁹ *O trzeźwość na Śląsku. Homilia w święto Ofiarowania Pańskiego, Piekary, 2.02.1986 r.*, w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 395n.

¹⁵⁰ Wydz. Duszp.teczka Pielgrzymki diecezjalne.

W programie tych pielgrzymek były: przed południem rozważania różańcowe, powitanie biskupów i Msza św. pontyfikalna o godz. 11.00, a po południu Godzina uwielbienia Maryi i Nieszpory¹⁵¹.

7. Pielgrzymki wiernych ziemi rybnickiej do Studzienki koło Jankowic Rybnickich¹⁵²

W drugą niedzielę maja po południu gromadzą się wierni ziemi rybnickiej w sanktuarium Bożego Ciała w Studzienie koło Jankowic Rybnickich. Biskup zaprasza wiernych osobnym listem. O godz. 15.30 ma miejsce godzina młodzieżowa, o 16.30 Msza św. pontyfikalna.

8. Pielgrzymki wiernych Śląska Cieszyńskiego do Skoczowa¹⁵³

W dniu 30 maja obchodzi Kościół wspomnienie bł. Jana Sarkandra. W pierwszą niedzielę czerwca odbywa się pielgrzymka wiernych Śląska Cieszyńskiego do miejsca jego urodzenia do Skoczowa.

Pielgrzymki te zaczynały się w kościele św. Piotra i Pawła w Skoczowie, skąd udawała się procesja na tzw. Kaplicówkę, gdzie od 1985 roku znajduje się krzyż papieski, który stał na lotnisku w Katowicach-Muchowcu w czasie wizyty Ojca św. Jana Pawła II w 1983 r. W czasie procesji uczestnicy odmawiali różaniec przeplatany śpiewem pieśni. Na Kaplicówce odprawiana była Msza św., której przewodniczył Biskup katowicki. W 1990 roku w pielgrzymce tej brał udział arcybiskup Franciszek Vaniak, metropolita ołomuniecki¹⁵⁴. Od 1992 r. sanktuarium to należy do diecezji bielsko-żywieckiej.

9. Pielgrzymki wiernych północnych dekanatów do Lubecka

Na niedzielę przed uroczystością Wniebowzięcia NMP wierni dekanatów lublinieckiego, sadowskiego, woźnickiego i dekanatów tarnogórskich byli zapraszani do udziału w pielgrzymce tego rejonu do Lubecka. Po rozważaniach różańcowych Biskup katowicki odprawiał Mszę św. pontyfikalną. Od 1992 r. to sanktuarium należy do diecezji gliwickiej.

10. Msze św. u grobu bł. Melchiora Grodzieckiego w Cieszynie

Biskup udawał się także do grobu bł. Melchiora Grodzieckiego w kościele św. Marii Magdaleny w Cieszynie. Na tę Mszę św. zapraszano wiernych Śląska Cieszyńskiego¹⁵⁵.

E. Dekrety Biskupa katowickiego dotyczące liturgii

Należyte i piękne sprawowanie liturgii leży na sercu Pasterza Kościoła katowickiego. Nawiązuje do tego w swoich wystąpieniach. Konferencję wygłoszoną w czasie Wielkopostnego Dnia Skupienia dla kapłanów w marcu 1988 roku poświęcił tematowi „Liturgia w życiu kapłana” wskazując w niej na konieczność rozumienia liturgii, życia nią i przekazywania życia Bożego innym¹⁵⁶.

1. Powołanie nowego składu Diecezjalnej Komisji Liturgicznej

Biskup katowicki dekretem Nr VA I-5544/85 z dnia 6 grudnia 1985 r. powołał nowego przewodniczącego Diecezjalnej Komisji Liturgicznej, którym został mianowany ks. dr Stefan Cichy. Po pięciu latach Biskup katowicki dokonał kilku zmian w składzie Komisji, o czym będzie mowa w II części niniejszego opracowania.

¹⁵¹ Okólnik duszp. 5/6—85.

¹⁵² Wydż. Duszp. teczka Pielgrzymki diecezjalne.

¹⁵³ Wydż. Duszp. teczka Pielgrzymki diecezjalne.

¹⁵⁴ WD 58 (1990) 631.

¹⁵⁵ Okólnik duszp. 3/87 i 3/88.

¹⁵⁶ Zob. D. Zi mo ń, *Przepowiadać Chrystusa*, 120—126.

2. Instrukcja o pełnym uczestnictwie dzieci przedszkolnych we Mszy św.

Ruch I Komunii św. dzieci przedszkolnych propagowany był przez ks. biskupa H. Bednorza. Po latach sprawa wymagała pewnych regulacji. Sprawa pełnego uczestnictwa dzieci przedszkolnych we Mszy św., czyli sprawa wczesnej Komunii św., została uregulowana osobną instrukcją z dnia 8 grudnia 1986 r. Instrukcja składa się z dwóch części: I. Wprowadzenie teologiczne i II. Wskazania duszpasterskie¹⁵⁷.

3. Zarządzenie w sprawie dziewięciomiesięcznej adoracji Najśw. Sakramentu przygotowujące parafie diecezji katowickiej na II Krajowy Kongres Eucharystyczny

Zgodnie z życzeniem Konferencji Episkopatu Polski od września 1986 r. do maja 1987 r. miały się odbywać w parafiach całej Polski adoracje Najśw. Sakramentu w ramach wewnętrznego przygotowania na II Krajowy Kongres Eucharystyczny. Biskup katowicki wydał w tej sprawie zarządzenie Nr VA I-5590/86 z dnia 27 sierpnia 1986 r., w którym wskazuje dni tych adoracji i sposób ich przeprowadzenia¹⁵⁸. Osobne pismo Wydziału Duszpasterskiego z dnia 28 sierpnia 1986 r. wskazywało na tematy rozważań w dniach adoracji i zapowiadało publikacje odpowiednich pomocy w Piśmie Okólnym Biura Prasowego Episkopatu Polski.

4. Przypomnienie o Mszy św. niedzielnej

Różne sprawy wymagają przypomnienia ich wiernym. Jedną z palących spraw jest udział w niedzielnej Mszy św. Zostało to przypomniane w specjalnej odezwie Biskupa katowickiego do rodzin katolickich¹⁵⁹. Tekst odezwy został wydrukowany w formacie A-6 i był rozdawany wiernym w czasie odwiedzin kolędowych w roku 1987/88.

5. Wprowadzenie świeckich szafarzy rozdzielania Komunii św.

Instrukcją „*Immensae caritatis*” zostali wprowadzeni w życie Kościoła powszechnego nadzwyczajni świeccy szafarze rozdzielania Komunii św. Konferencja Episkopatu w dniu 2 maja 1990 r. postanowiła wprowadzić tych szafarzy według uznania biskupów diecezjalnych także w Polsce¹⁶⁰. Biskup katowicki zdecydował wprowadzić nadzwyczajnych szafarzy Eucharystii w swojej diecezji już w 1990 roku. Pod koniec września odbyło się przygotowanie kandydatów do tej posługi w Domu Rekolekcyjnym w Kokoszycach. Uczestniczyli oni w rekolekcjach zamkniętych od piątku południa do niedzieli wieczorem. Przygotowanie przeprowadzali ks. prob. Jerzy Matysik i ks. dr Stefan Cichy, rektor Seminarium Duchownego. W niedzielę, dnia 23 września wieczorem ks. biskup Damian Zimoń ustanowił w kaplicy Domu Rekolekcyjnego w Kokoszycach 83 świeckich szafarzy rozdzielania Komunii św.¹⁶¹ W parafiach, z których pochodzili, było odczytywane specjalne słowo pasterskie i proboszczowie otrzymali instrukcję dotyczącą wprowadzenia tych szafarzy w służbę¹⁶².

6. Instrukcja dotycząca fotografowania i filmowania w czasie uroczystości liturgicznych

Arcybiskup katowicki pismem z dnia 12 listopada 1992 r. zwrócił się do Przewodniczącego Archidiecezjalnej Komisji Liturgicznej z prośbą „o przygotowanie projektu rozporządzenia w sprawie używania podczas liturgii urządzeń

¹⁵⁷ WD 55 (1987) 465—468, a także w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 84—87.

¹⁵⁸ WD 54 (1986) 32n.

¹⁵⁹ Odezwa do rodzin katolickich w sprawie niedzielnej mszy św., w: D. Zimoń, *Przepowiadać Chrystusa*, 82.

¹⁶⁰ WD 58 (1990) 168n.

¹⁶¹ Gość Niedzielny 67 (1990) nr 40, 9.

¹⁶² WD 59 (1991) 46nn.

rejestrujących przebieg nabożeństw (kamery video, aparaty fotograficzne itp.) i zachowania się osób obsługujących te urządzenia". Po konsultacjach Przewodniczącego Komisji z Wikariuszem Generalnym została opublikowana odpowiednia instrukcja¹⁶³, która była także przedmiotem obrad jednego z zebrań Komisji.

7. Instrukcja w sprawie pogrzebu z dnia 4 stycznia 1994 r.

Sprawy pogrzebów z różnych parafii trafiają nieraz do Kurii. Te wszystkie problemy stały się przyczyną ogłoszenia przez Arcybiskupa katowickiego instrukcji na temat pogrzebu przypominającej postanowienia prawa kościelnego i księgi liturgicznej „Obrzędy pogrzebu” dotyczące pogrzebu chrześcijańskiego¹⁶⁴.

F. Liturgiczne publikacje Biskupa katowickiego i Agenda Liturgiczna

Na 5-lecie kierowania diecezją katowicką Wydawnictwo Księgarni św. Jacka wydało wybór homilii, przemówień, listów pasterskich i komunikatów Biskupa katowickiego¹⁶⁵. Szereg homilii Biskupa katowickiego drukowały „Wiadomości Diecezjalne”.

W roku 1990 został wydany przez to samo wydawnictwo trzy tomowy zbiór rozważań związanych z rokiem liturgicznym (Rok A, B, C) pt. „Czas zbawienia”¹⁶⁶. Są to przeredagowane, uzupełnione artykuły sygnowane przez D.Z., a drukowane w latach 1982—1985 na łamach „Gościa Niedzielnego”.

Pasterz Kościoła katowickiego publikował także na łamach „Gościa” szereg artykułów związanych z liturgią¹⁶⁷.

Z polecenia Biskupa katowickiego Księgarnia św. Jacka wydała w pięknej formie Agendę Liturgiczną¹⁶⁸. W 1993 roku dokonano dodruku tej Agendy z aneksem zawierającym Modlitwę Kościoła w Polsce, w której zawiera Maryi swoją misję w nowej sytuacji życiowej, Modlitwę II Polskiego Synodu Plenarnego i Zawierzenie NMP Matce Kościoła katolików świeckich w misji Nowej Ewangelizacji.

II. DZIAŁALNOŚĆ DIECEZJALNEJ (ARCHIDIECEZJALNEJ) KOMISJI LITURGICZNEJ

Pomocą dla Biskupa diecezjalnego w sprawach liturgii jest Diecezjalna Komisja Liturgiczna. W diecezji katowickiej istnieje ona od 1952 r. Przez 10 lat (1975—1985) jej przewodniczącym był ks. dr Damian Zimoń.

A. Skład Komisji w latach 1985—1995

Dekretem z dnia 6 grudnia 1985 r. biskup katowicki Damian Zimoń mianował ks. dr. Stefana Cichego przewodniczącym Diecezjalnej Komisji Liturgicznej¹⁶⁹. Na członków Komisji zostali powołani:

Ksiądz prałat mgr Henryk Bolczyk, moderator ruchu Światło-Życie,
Siostra mgr Christiana Busz, boromeuszka z Mikołowa,
Ksiądz prałat Ryszard Dyllus, proboszcz parafii św. Antoniego w Chorzowie,
Ksiądz wizytator mgr Jerzy Liszyk, z Wydziału Nauki Chrześcijańskiej,

¹⁶³ WA 61 (1993) 233n.

¹⁶⁴ WA 62 (1994) 19—26.

¹⁶⁵ D. Z i m o Ń, *Przepowiadać Chrystusa*.

¹⁶⁶ Zob. rec. K. Konecki, *Ateneum Kapłańskie* 85 (1993) t. 120, 398n.

¹⁶⁷ Np. *Wokół ołtarza. Co stanowi istotę postawy ofiarnej?*, GN 70 (1993) nr 27, 7.

¹⁶⁸ *Nabożeństwa Diecezji Katowickiej*, Agenda Liturgiczna. Opracowanie zbiorowe Diecezjalnej Komisji Liturgicznej, Katowice 1987.

¹⁶⁹ Archiwum Komisji.

Pani dr Anna Liskowacka z Wydawnictwa Księgarni św. Jacka w Katowicach,
O. lic. Flawiusz Marcinowicz OFM (później o. Hugolin Pietrzyk OFM) z Panewnik,
Ksiądz proboszcz Jerzy Matysik z Rybnika Golejowa,
Pani dr Irena Mierzwa z Wydawnictwa Księgarni św. Jacka w Katowicach,
Ksiądz referent Jan Morcinek z Wydziału Duszpasterskiego Kurii Katowickiej,
Ksiądz prefekt lic. Tadeusz Nowok, diecezjalny duszpasterz służby liturgicznej,
Ksiądz prałat lic. teol. Jerzy Nyga, przewodniczący Diecezjalnej Komisji ds Sztuki Sakralnej,
Ksiądz dr Edward Poloczek, kierownik Studium Organistowskiego,
Ksiądz prof. dr hab. Romuald Rak, referent liturgiczny Kurii Diecezjalnej,
Ksiądz dr Antoni Reginek, przewodniczący Diecezjalnej Komisji ds Muzyki Sakralnej.

W 1990 roku nastąpiły pewne zmiany w składzie Komisji. Większość członków Komisji pozostała bez zmian. Członkiem Komisji mianowany został ks. dr Bogdan Biela, w miejsce o. Hugolina Pietrzyka OFM mianowany został o. dr Marian Jankowski OFM, a w miejsce ks. Lisczyka — ksiądz wizytator mgr Marek Szkudło, zaś w miejsce ks. lic. Nowoka — ksiądz prefekt mgr Eugeniusz Kurpas, który objął również funkcję sekretarza Komisji.

B. Zebrania Komisji

Diecezjalna Komisja Liturgiczna statutowo odbywa zebrania 4 razy w roku. Zasadniczo zebrania Komisji mają miejsce w marcu, czwartku, wrześniu i listopadzie. Czasem jednak ze względów obiektywnych nie można było odbyć zebrać w planowanym terminie.

Zebrania odbywały się do marca 1992 r. w gmachu Seminarium, od września 1992 r. w mieszkaniu Przewodniczącego Komisji przy ul. Powstańców 21. Rozpoczynano je różnymi modlitwami, a od 26 listopada 1992 r. rozpoczyna się je modlitwą popołudniową Liturgii Godzin. Na zebraniach omawiano jakiś wyznaczony temat, przewodniczący relacjonował różne spotkania poświęcone liturgii oraz informował o publikacjach z dziedziny liturgii.

Na pierwszym zebraniu Komisji nowej kadencji, które odbyło się dnia 10 marca 1986 r. wybrano wiceprzewodniczącego i sekretarza. Wiceprzewodniczącym został ks. prof. Romuald Rak, a sekretarzem ks. lic. Tadeusz Nowok¹⁷⁰. Na tym zebraniu Przewodniczący zapoznał członków ze Statutem Komisji zatwierdzonym przez Biskupa Diecezjalnego. Poruszono wtedy sprawę nowej redakcji modlitewnika „Skarbiec modlitw i pieśni” i powołano Podkomisję do spraw redakcji tego modlitewnika.

Drugie zebranie odbyło się 13 czerwca 1986 r. Ks. prof. R. Rak mówił na nim o relacji Nadzwyczajnego Synodu Biskupów z 1985 r. dotyczącej liturgii. Omawiano na nim sprawy nowej redakcji Skarbca oraz przedstawiono projekt pisma Komisji na temat ujednolicenia postaw w liturgii.

Kolejne zebranie, które miało miejsce dnia 8 września 1986 r. było poświęcone nowej redakcji Skarbca oraz przedstawiono na nim projekt czytań na nieszpory niedzielne i propozycje tematów homilii. Na zebraniu w dniu 10 listopada 1986 r. mówiono dalej o sprawach Skarbca oraz o propozycji wydawania „Materiałów Liturgiczno-Muzycznych”.

W programie zebrania, które odbyło się 9 marca 1987 r. były relacje z Sympozjum „Eucharystia w parafii” (KUL) i z Sesji Teologów Polskich z okazji II Krajowego Kongresu Eucharystycznego (Jasna Góra) oraz relacja na temat prac nad Skarbem. Zebranie w dniu 15 czerwca 1987 r. miało dwa tematy wiodące: „Nowy Mszał Rzymski dla diecezji polskich i nowa Agenda Liturgiczna a zadania Diecezjalnej Komisji Liturgicznej” oraz przygotowania do Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego. Na zebraniu w dniu 21 września 1987 r. zajmowano się aktualnymi

¹⁷⁰ Protokół z zebrania Komisji z dnia 10 marca 1986 r.

pismami skierowanymi do Komisji, zaś na zebraniu w dniu 16 listopada 1987 r. rozważano zagadnienie „Obchody Roku Maryjnego a prace Diecezjalnej Komisji Liturgicznej” zreferowane przez ks. Jana Morcinka.

Zebranie w dniu 14 marca 1988 r. poświęcone było Skarbcowi i przygotowaniom do I Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego. W dniu 13 czerwca 1988 r. Komisja zebrała się celem zastanowienia się nad pokłosiem I Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego. Kolejne zebranie w dniu 20 września poświęcone było ostatecznej redakcji „Skarbcza modlitw i pieśni”. Do tego tematu wrócono jeszcze na zebraniach w dniu 7 listopada 1988 r., 13 marca 1989 r., 13 czerwca 1989 r. i 19 września 1989 r.

Na zebraniu 13 czerwca 1989 r. członkowie Komisji zostali zapoznani z listem apostolskim Jana Pawła II *Sacrosanctum Concilium*. Na zebraniu w dniu 13 listopada 1989 r. członkowie Komisji dyskutowali nad zagadnieniem duszpasterstwa liturgicznego w parafii.

Zebranie w dniu 19 marca 1990 r. poświęcone było ostatniemu słowu w sprawie nowej redakcji Skarbcza oraz potrzebie opracowania obyczaju religijnego i nabożeństw w rodzinie. Zagadnieniem obyczajów chrześcijańskich zajęło się osobno na zebraniu Komisji w dniu 11 czerwca 1990 r. Zagadnienie to referowała p. dr Irena Mierzwa. W dniu 17 września 1990 r. przedmiotem obrad była relacja z zebrania Komisji Episkopatu do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego oraz ze spotkania wykładowców liturgiki, które odbyły się w Warszawie w dniach 13 i 14 września tegoż roku.

Na zebraniu w dniu 18 marca 1991 r. przedstawiony został stan prac nad Skarbce, dokonano podsumowania pięciolecia prac Komisji i przedstawiono program dalszej pracy. Zebrane w dniu 24 października 1991 r. było poświęcone relacji ze spotkań wykładowców liturgiki i muzyków kościelnych.

Kolejne zebranie odbyło się w dniu 16 marca 1992 r. i przedstawiono na nim informacje o przygotowaniu nadzwyczajnych szafarzy Komunii św. oraz dzielono się uwagami na temat dokumentu roboczego II Polskiego Synodu Plenarnego „Życie liturgiczne w Polsce po Soborze Watykańskim II”. Zebranie w dniu 24 września 1992 r. poświęcone było głównie refleksji na temat Eucharystii w świetle dokumentu roboczego II Polskiego Synodu Plenarnego „Życie liturgiczne w Polsce po Soborze Watykańskim II” oraz Przewodniczący podzielił się uwagami ze spotkania wykładowców liturgiki i swej podróży po Francji i Stanach Zjednoczonych. Na zebraniu dnia 24 listopada 1992 r. toczyła się dyskusja na temat niedzieli w dokumentach roboczych II Polskiego Synodu Plenarnego oraz relacjonowano szereg spotkań liturgistów jesienią tego roku (Spotkanie Koła Naukowego Wykładowców Liturgiki, rozpoczęcie obchodów 25-lecia Instytutu Liturgicznego w Krakowie i Sympozjum Katechumenalne).

Kolejne zebranie, które miało miejsce dnia 18 lutego 1993 r. poświęcone było zagadnieniu: jak ożywić życie liturgiczne w ramach prac II Polskiego Synodu Plenarnego w Archidiecezji Katowickiej. Na zebraniu Komisji w dniu 29 kwietnia 1993 r. zajęto się opublikowanymi przez Kurie Metropolitalną wskazaniami dotyczącymi fotografowania i filmowania w czasie uroczystości liturgicznych. Zebranie w dniu 23 września 1993 r. poświęcone było omówieniu postulatów przedstawianych przez Parafialne Zespoły Synodalne dotyczących liturgii. Członkowie Komisji ustosunkowali się do przedstawionych w referacie Przewodniczącego postulatów, co było podstawą do przygotowania pisma do sekretariatu II Polskiego Synodu Plenarnego.

W 1994 roku członkowie Komisji zgromadzili się na zebraniach w dniu 10 marca, 16 czerwca i 22 września. Na zebraniu w dniu 10 marca mówiono o bieżących zadaniach stojących przed Komisją, na kolejnym zebraniu omawiano problem „Rok Rodziny a liturgia w Archidiecezji Katowickiej” (referował ks. dr Bogdan Biela), zaś w dniu 22 września Przewodniczący Komisji przedstawił propozycje do programu pracy nowej kadencji Komisji Episkopatu Polski do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego i prosił o uwagi do nich¹⁷¹.

¹⁷¹ Protokoły zebrań Komisji.

C. Pomoce wydane przez Diecezjalną Komisję Liturgiczną

Diecezjalna Komisja Liturgiczna w Katowicach przygotowała pewne materiały dla wykorzystania w liturgii sprawowanej w parafiach.

1. „Materiały Liturgiczno-Muzyczne”

Od I Niedzieli Adwentu 1987 roku (Rok A) zaczęły się ukazywać na małej poligrafii. W słowie wstępnym do I zeszytu tego wydawnictwa Przewodniczący Diecezjalnej Komisji Liturgicznej w Katowicach napisał: „Diecezjalna Komisja Liturgiczna w Katowicach postanowiła wydawać dla zainteresowanych kapłanów »Materiały Liturgiczno-Muzyczne« zawierające komentarze liturgiczne na niedziele i uroczystości oraz propozycje pieśni”. Komentarze liturgiczne znajdują się także w takich czasopismach jak „Ateneum Kapłańskie”, „Biblioteka Kaznodziejska”, „Współczesna Ambona” czy „Msza święta”.

Przewodniczący Komisji myślał o wysłaniu „Materiałów Liturgiczno-Muzycznych” tylko zainteresowanym Księgom. Zgodnie z życzeniem Biskupa katowickiego były one dostarczane przez Wydział Duszpasterski do parafii całej diecezji. Ukazywały się one przez trzy lata 7—8 razy w ciągu roku.

W pierwszym roku wydawania miały tylko numerację rzymską, w drugim roku wydawania obok numeracji rzymskiej każdego zeszytu dodano literę B, a w trzecim roku wydawania — literę C. Litery te miały przypomnieć aktualny cykl niedzielnych czytań liturgicznych. W pierwszym roku wydawania „Materiałów Liturgiczno-Muzycznych” umieszczano w nich tylko komentarze liturgiczne opracowane przez członków Komisji i propozycje śpiewów opracowane przez ks. dr. Antoniego Reginkę oraz teksty i nuty nowych pieśni. Zgodnie z sugestią niektórych kapłanów propozycje śpiewów umieszczano na osobnej wkładce.

W drugim i trzecim roku wydawania tych materiałów umieszczano na początku różne przypomnienia, następnie komentarze liturgiczne, w których drukowano także tekst kolekty komentowanego obchodu liturgicznego, propozycje śpiewów i teksty dokumentów liturgicznych.

W „Materiałach Liturgiczno-Muzycznych” przedstawiono m.in. propozycje dotyczące nieszpórów kolędowych¹⁷².

2. List „Diecezjalna Komisja Liturgiczna w Katowicach przypomina i proponuje”

Wynikiem przedstawionych na zebraniach Komisji w dniach 13 czerwca i 8 września 1986 r. propozycji był trzy i półstronicowy list zatytułowany „Diecezjalna Komisja Liturgiczna w Katowicach przypomina i proponuje” noszący datę 22.10.1986 r. i podpisany przez Przewodniczącego tej Komisji. List ten przekazano przez Wydział Duszpasterski do wszystkich parafii diecezji katowickiej.

We wspomnianym liście najpierw przypomniano sprawę postaw wiernych w czasie Mszy św. w oparciu o zalecenia I Synodu Diecezji Katowickiej. Następnie w związku z przygotowaniem do II Krajowego Kongresu Eucharystycznego zaproponowano wykorzystać nieszpory niedzielne dla ożywienia kultu eucharystycznego i podano propozycje czytań z Nowego Testamentu i tematy homilii wygłaszanych na nieszpórach w oparciu o te teksty. Propozycja ta była nawiązaniem do podobnej inicjatywy z roku 1967. W roku 1967 „Wiadomości Diecezjalne” drukowały propozycje czytań do nieszpórów na temat wiary w związku z ogłoszonym przez Papieża Pawła VI „Rokiem Wiary”¹⁷³. Wspomniany list zawierał także uwagi dotyczące muzyki i śpiewu w liturgii.

3. Nowe wydanie modlitewnika diecezjalnego „Skarbiec modlitw i pieśni”

Sporo zebrań Komisji poświęconych było nowemu wydaniu „Skarbcu modlitw i pieśni”. Biskup katowicki wyraził życzenie, by nowy „Skarbiec” był książką do nabożeństwa dla dorosłych, młodzieży i dzieci. Problemem w jego opracowaniu

¹⁷² Por. „Materiały Liturgiczno-Muzyczne” II z 1986 r.

¹⁷³ Por. *Wskazania duszpasterskie na nieszpory*, WD 35 (1967) 101—105.

była numeracja pieśni i ich dobór, a także dobór modlitw dla dorosłych, młodzieży i dzieci. Zachodziła konieczność rezygnacji z wielu tekstów w związku z ograniczoną objętością (trudno bowiem wydawać modlitewnik w dwóch tomach). Komisja zwróciła się do kapłanów diecezji z prośbą o nadsyłanie uwag dotyczących nowej redakcji „Skarbca”¹⁷⁴. Odzew na prośbę Komisji był znikomy. Nad redakcją pracowała powołana Podkomisja, która na szeregu zebrań relacjonowała o stanie jej prac. Prace te zostały uwieńczone podpisaniem „Skarbca modlitw i pieśni” do druku z końcem września 1994 r.

D. Sprawy II Polskiego Synodu Plenarnego

W ramach prac II Polskiego Synodu Plenarnego na terenie archidiecezji katowickiej został powołany Archidiecezjalny Zespół Roboczy do Spraw Liturgii oraz odbywały się spotkania przedstawicieli Parafialnych Zespołów Synodalnych i Archidiecezjalne Sesje Synodalne w katedrze.

1. Prace Archidiecezjalnego Zespołu Robczego do Spraw Liturgii

Przewodniczącym Archidiecezjalnego Zespołu Robczego do Spraw Liturgii został mianowany ks. dr Stefan Cichy będący przewodniczącym Archidiecezjalnej Komisji Liturgicznej. Postanowił on dobrać na członków tego zespołu całą Archidiecezjalną Komisję Liturgiczną. Na zebraniach Zespołu-Komisji omawiano dokument roboczy „Życie liturgiczne w Polsce po Soborze Watykańskim II”.

Przewodniczący przestudiował również materiały przekazane do Kurii Metropolitalnej w protokołach zebrań Parafialnych Zespołów Synodalnych i przedstawił sugestie tych zespołów dotyczące liturgii na zebraniu Komisji w dniu 23 września 1993 r. Dyskusja nad tą obszerną relacją była podstawą do opracowania przez Komisję wniosków dla Sekretariatu II Polskiego Synodu Plenarnego w Warszawie¹⁷⁵.

2. Spotkania przedstawicieli Parafialnych Zespołów Synodalnych i Archidiecezjalne Sesje Synodalne

Przewodniczący Archidiecezjalnej Komisji Liturgicznej przemawiał dwukrotnie na spotkaniach przewodniczących i sekretarzy Parafialnych Zespołów Synodalnych. W czasie spotkań w Rybniku i Katowicach w dniach 9 i 11 listopada wygłosił referat „II Polski Synod Plenarny szansą nowej ewangelizacji”¹⁷⁶, natomiast na spotkaniach w tych samych miejscach w dniach 5 i 6 listopada 1993 r. konferencję na temat „Zaangażowanie świeckich w sprawowaniu Eucharystii”¹⁷⁷.

Na II Archidiecezjalnej Sesji II Polskiego Synodu Plenarnego w Katowicach w dniu 22 listopada 1993 r. ks. dr Stefan Cichy wygłosił konferencję na temat „Jak żyć Eucharystią”¹⁷⁸.

E. Referenci do spraw liturgicznych w dekanatach

W poszczególnych dekanatach są referenci do spraw liturgicznych. Przewodniczący Archidiecezjalnej Komisji Liturgicznej dwukrotnie spotkał się z nimi. Pierwszy raz w Kurii katowickiej w dniu 11 kwietnia 1986 r., drugi raz w Chorzowie w dniu 11 października 1993 r. na wniosek diecezjalnego moderatora ruchu Światło-Życie. Relacje z tych spotkań przedstawił członkom Komisji.

¹⁷⁴ Okólnik duszp. nr 2/86.

¹⁷⁵ WA 62 (1994) 342–352.

¹⁷⁶ WA 62 (1994) 282–287.

¹⁷⁷ Tamże, 292–298.

¹⁷⁸ Tamże, 328–331.

III. FORMACJA LITURGICZNA

Dzieło odnowy liturgii dokonane przez Sobór Watykański II wymaga odpowiedniej formacji. Konstytucja o liturgii oznacza: „To pełne i czynne uczestnictwo całego ludu trzeba mieć dokładnie na uwadze przy odnowieniu i pielęgnowaniu świętej liturgii. Liturgia bowiem jest pierwszym i niezastąpionym źródłem, z którego wierni czerpią ducha prawdziwie chrześcijańskiego. Dlatego duszpasterze w całej swej działalności pasterskiej powinni gorliwie dążyć do osiągnięcia takiego udziału przez należyte urabianie wiernych.

Ale osiągnięcia tych rezultatów nie można się spodziewać, jeżeli najpierw sami duszpasterze nie będą przeniknięci duchem i mocą liturgii i nie staną się jej nauczycielami. Koniecznie więc należy zapewnić duchowieństwu odpowiednie wyrobienie liturgiczne” (KL 14).

Troską więc Pasterza diecezji jest odpowiednia formacja liturgiczna kapłanów, alumnów, służby liturgicznej i wszystkich wiernych.

A. Formacja liturgiczna kapłanów

Dokument roboczy II Polskiego Synodu Plenarnego dotyczący kapłaństwa służebnego postuluje, aby spotkania kapłanów połączone były z liturgią godzin¹⁷⁹. Od szeregu lat konferencje rejonowe dla kapłanów, dni skupienia i rekolekcje kapłańskie połączone są ze wspólnym odmawianiem części liturgii godzin.

Liturgiczna formacja kapłanów obejmuje z jednej strony wszystkich kapłanów i dokonuje się przez dni teologiczne, wykłady na konferencjach rejonowych, dni skupienia, rekolekcje i pielgrzymki kapłanów oraz ogłaszane publikacje, z drugiej strony kapłanów w pierwszych latach po święceniach uczęszczających na Studium Pastoralne w Katowicach będące Punktem Konsultacyjnym ATK w Warszawie.

1. Dni teologiczne

Po Wielkanocy odbywa się seria wykładów dla kapłanów zwana dniem teologicznym. W przeszłości kilka dni teologicznych miało wyraźny akcent liturgiczny, np. w latach 1977¹⁸⁰, 1978 i 1982 w związku z wprowadzeniem nowych ksiąg liturgicznych. W minionym dziesięcioleciu jeden dzień teologiczny nawiązywał do liturgii, kiedy Biskup Opolski mówił o Synodzie Biskupów poświęconym pokucie i pojednaniu¹⁸¹.

2. Wykłady poświęcone liturgii na konferencjach rejonowych

W związku z wprowadzeniem nowego Mszału rzymskiego dla diecezji polskich w 1987 r. wykłady do kapłanów na konferencjach rejonowych na temat Mszału wygłosili ks. dr Stefan Cichy i ks. dr Antoni Reginek.

3. Dni skupienia dla kapłanów związane z liturgią

Na dniach skupienia dla kapłanów w grudniu 1988 r. konferencje głosili wykładowcy liturgii z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego ks. doc. Jerzy Józef Kopeć CP i ks. dr Helmut Sobeczko¹⁸².

W czasie dni skupienia ma miejsce adoracja Najśw. Sakramentu lub inna celebrowana liturgiczna, które także mają znaczenie formacyjne. Są przykładem sprawowania liturgii.

¹⁷⁹ II Polski Synod Plenarny. Teksty robocze, Poznań 1991, 156.

¹⁸⁰ Materiały z tego dnia opublikowano w SSHT 11 (1978) 41–74.

¹⁸¹ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 119.

¹⁸² Tamże, k. 150.

4. Rekolekcje kapłańskie z Mszą św. koncelebrowaną i ze wspólną Liturgią Godzin

Okazją do formacji liturgicznej kapłanów są ich rekolekcje. Czerpanie z bogatego źródła liturgii i ukazywanie jej piękna w konferencjach mają znaczenie formacyjne. Wzorowo sprawowana liturgia Mszy św. koncelebrowanej, nabożeństwa pokutnego czy nabożeństw eucharystycznych, a także komentarze pomagające do lepszego odmawiania Liturgii Godzin kształtują postawy kapłanów dotyczące liturgii.

5. Pielgrzymki kapłańskie

Tradycja pielgrzymek kapłanów i kleryków przed rozpoczęciem nowego roku pracy duszpasterskiej sięga wielu lat. W czasie tych pielgrzymek ma zwykle miejsce przejście z wyznaczonego miejsca do kościoła, któremu towarzyszy rozważanie różańca, potem wykład zaproszonego biskupa lub kapłana i Msza święta z homilią Biskupa katowickiego. Trochę inny przebieg miała jedynie pielgrzymka kapłanów do Piekarów w 1990 roku.

Pielgrzymki te odbyły się do następujących miejsc i miały następujący przebieg:

a) Rok 1985 — pielgrzymka do katedry

Kapłani zgromadzili się w Seminarium Duchownym i przeszli w procesji do katedry. Okólnik Duszpasterski zaznaczał: „Wybierając to miejsce na pielgrzymkę, Ksiądz Biskup Ordynariusz chce, aby Prezbiterium katowickie w szczególny sposób podziękowało Panu Bogu za 60 lat diecezji, za Seminarium Duchowne w Katowicach i liczne powołania kapłańskie, za rozwój życia religijnego w diecezji”¹⁸³. Wykład na temat: „Czego naszym kapłanom najbardziej potrzeba” miał ks. prof. Romuald Rak¹⁸⁴, a homilię wygłosił Biskup katowicki¹⁸⁵.

b) Rok 1986 — pielgrzymka do Skoczowa

W czasie tej pielgrzymki wykład na temat „Duszpasterstwo śląskie w perspektywie Kongresu Eucharystycznego” wygłosił ks. prof. Romuald Rak¹⁸⁶. W homilii ks. biskup Zimoń mówił o duchowości eucharystycznej kapłana diecezjalnego¹⁸⁷.

c) Rok 1987 — pielgrzymka do katedry

Procesja księży szła z krypty do katedry. Tam księża wysłuchali wykładu ks. prof. Romualda Raka na temat: „Zadania dla kapłanów diecezji katowickiej wynikające z przemówień papieskich w czasie Kongresu Eucharystycznego w Polsce w 1987 r.”¹⁸⁸. W homilii Biskup katowicki zwrócił uwagę na postać śp. ks. prałata dra Emila Szramka (1887—1942)¹⁸⁹. W ramach pielgrzymki poświęcona została w katedrze w kaplicy św. Barbary tablica pamiątkowa ku czci tego zasłużonego dla diecezji kapłana.

d) W roku 1988 — pielgrzymka do Brzęczkowic

W 1988 roku przypadła 40. rocznica śmierci kard. Augusta Hlonda. Z tej okazji księża i klerycy pielgrzymowali do miejsca jego urodzenia — Brzęczkowic.

Zgromadzono się przy salkach katechetycznych, gdzie utworzono izbę pamięci kard. Augusta Hlonda. Rozważając różaniec pielgrzymi udali się do kościoła, gdzie wysłuchali wykładu o kard. Hlondzie, który wygłosił ks. Kosiński. Homilię w czasie Mszy św. wygłosił Biskup katowicki¹⁹⁰.

¹⁸³ Okólnik duszp. nr 5/6—85.

¹⁸⁴ WD 53 (1985) 339—348.

¹⁸⁵ *Słudzy Chrystusa i włodarze tajemnic Bożych*. Homilia podczas pielgrzymki kapłanów diecezji katowickiej do katedry Chrystusa Króla, w: D. Z i m o ń, *Przepowiadać Chrystusa*, 105—111.

¹⁸⁶ WD 54 (1986) z. 9, 20—26.

¹⁸⁷ D. Z i m o ń, *Przepowiadać Chrystusa*, 111—116.

¹⁸⁸ WD 55 (1987) 376—385.

¹⁸⁹ Tamże, 366—372.

¹⁹⁰ D. Z i m o ń, *Przepowiadać Chrystusa*, 116.

e) *Rok 1989 — kościół św. Barbary w Chorzowie*

W 25. rocznicę śmierci arcybiskupa Józefa Gawliny, kiedyś proboszcza parafii św. Barbary w Chorzowie, księży i klerycy pielgrzymowali do tej parafii¹⁹¹. W tej pielgrzymce brał udział biskup Szczepan Wesoły z Rzymu, który wygłosił referat: „Wspomnienie o śp. arcybiskupie Gawlinie”¹⁹². Biskup katowicki wygłosił w czasie Mszy św. homilię o kapłańskim posłuszeństwie, modlitwie i nowej ewangelizacji¹⁹³.

f) *W roku 1990 — doroczna pielgrzymka miała miejsce w Piekarach Śl.*

Okazją do wybrania tego miejsca było 200-lecie urodzin ks. Alojzego Fiecka — byłego proboszcza piekarskiego. Pielgrzymka, która miała miejsce dnia 4 września, rozpoczęła się Drogą krzyżową na Kalwarii, do której rozważania przygotowały różne grupy kapłanów i kleryków¹⁹⁴. Po Drodze krzyżowej księży ubrali się w szaty liturgiczne i w procesji udali się do bazyliki odmawiając różaniec. W bazylice wysłuchali słowa biskupa diecezjalnego¹⁹⁵ i pod jego przewodnictwem odprawiali Mszę św., w czasie której homilię wygłosił ks. dr Gustaw Klapuch¹⁹⁶.

g) *W 1991 r. miejscem pielgrzymki był kościół Ducha Świętego w Tychach*

W 1991 roku obchodzono 60. rocznicę śmierci ks. inf. Jana Kapicy — proboszcza Tych i wielkiego apostoła trzeźwości na Śląsku, dlatego wybrano Tychy na miejsce kapłańskiego pielgrzymowania. Księża i klerycy zgromadzili się w dolnym kościele i odmawiając różaniec przeszli do górnego kościoła. Tam wysłuchali referatu ks. prob. Henryka Markwicy na temat: „Ks. infułat Jan Kapica i jego zaangażowanie w sprawę trzeźwości i duszpasterstwo trzeźwościowe”¹⁹⁷. W czasie Mszy św. koncelebrowanej homilię wygłosił biskup Damian Zimoń¹⁹⁸.

h) *Rok 1992 — cel pielgrzymki kościół Wniebowzięcia NMP w Chorzowie Batorym dla uczczenia sługi Bożego ks. dziekana Józefa Czempieła*

W uroczystość Matki Boskiej Piekarskiej 12 września 1992 r. zgromadzono się przy salkach parafialnych i w procesji udano się do kościoła Wniebowzięcia NMP w Chorzowie Batorym. Ks. prob. Fr. Gębała ukazał zgromadzonym sylwetkę ks. dziekana Józefa Czempieła, a Arcybiskup katowicki wygłosił homilię¹⁹⁹.

i) *Rok 1993 — kościół Podwyższenia Krzyża Świętego na Tysiącleciu Dolnym w Katowicach*

W roku 1993 obchodzono setną rocznicę śmierci ks. Norberta Bonczyka. Jako miejsce zgromadzenia się kapłanów i kleryków wybrano kościół Podwyższenia Krzyża Świętego na Tysiącleciu Dolnym w Katowicach. Po przejściu z dolnego kościoła do górnego zgromadzeni wysłuchali wykładu biskupa Jana Kopca z Opola na temat: „Ks. Norbert Bonczyk — duszpasterz na miarę czasów”²⁰⁰, a następnie kapłani koncelebrowali Mszę św. pod przewodnictwem Biskupa katowickiego.

j) *Rok 1994 — pielgrzymowanie do Radlina*

Z okazji 20-lecia śmierci kard. Bolesława Kominka pochodzącego z parafii św. Marii Magdaleny w Radlinie księży i klerycy Archidiecezji Katowickiej zostali zaproszeni na doroczną pielgrzymkę do Radlina. Pielgrzymi zgromadzili się przy kaplicy cmentarnej, gdzie przed laty ks. Bolesław Kominek odprawiał swoją Mszę

¹⁹¹ Okólnik duszp. 3/89.

¹⁹² WD 57 (1989) 417—426.

¹⁹³ Tamże, 408—411.

¹⁹⁴ Rozważania tej Drogi Krzyżowej wydrukowano w: Materiały duszpasterskie. Zeszyt 3: *Kapłan w służbie Bogu i człowiekowi*, Katowice 1991, 63—72. W tym zeszycie wydrukowano szereg wypowiedzi Ojca Świętego o kapłaństwie w związku z VIII Synodem Biskupów, Nowennę do Ducha Świętego z okazji Synodu Biskupów poświęconego formacji kapłańskiej oraz kapłański rachunek sumienia i modlitwy za kapłanów.

¹⁹⁵ WD 58 (1990) 504n.

¹⁹⁶ Tamże, 506nn; por. także Materiały duszpasterskie. Zeszyt 3: *Kapłan w służbie Bogu i człowiekowi*, 58—62.

¹⁹⁷ WD 59 (1991) 327—333.

¹⁹⁸ Z czym w *jutro chrześcijańskiej Europy*, WD 59 (1991) 324n.

¹⁹⁹ Okólnik duszp. 4/92.

²⁰⁰ WA 61 (1993) 417—424.

prymicyjną, i odmawiając różaniec przeszli do kościoła parafialnego. Tu wysłuchali wykładu o kardynale Kominku, który wygłosił wieloletni jego współpracownik — ks. prof. Jan Krucina z Wrocławia²⁰¹. Po Mszy św. dwie mieszkanki Radlina snuły wspomnienia o kard. Kominku.

6. Dokumenty i artykuły dotyczące liturgii na łamach Wiadomości Diecezjalnych i Wiadomości Archidiecezjalnych

Na formację liturgiczną kapłanów wpływ miały drukowane na łamach organu urzędowego katowickiej Kurii dokumenty liturgiczne Stolicy Apostolskiej i Episkopatu Polski oraz artykuły poświęcone liturgii.

a) *Dokumenty liturgiczne Stolicy Apostolskiej i Episkopatu Polski*

W omawianym dziesięcioleciu opublikowano następujące dokumenty liturgiczne:

— List pasterski Episkopatu Polski do wiernych przed wprowadzeniem do liturgii „Mszału Rzymskiego dla Diecezji Polskich”²⁰²,

— Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa w związku z wydaniem nowego Mszału ołtarzowego²⁰³,

— Instrukcja Episkopatu Polski o Kulcie Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą św.²⁰⁴,

— Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego o Mszach dla grup specjalnych²⁰⁵,

— Kongregacja Kultu Bożego: Koncerty w kościołach²⁰⁶,

— Kongregacja Kultu Bożego: Deklaracja w sprawie modlitw eucharystycznych i eksperymentów w liturgii²⁰⁷,

— Pro memoria w sprawie puryfikacji naczyń użytych przy sprawowaniu Najśw. Eucharystii²⁰⁸,

— Kongregacja Kultu Bożego: List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych²⁰⁹,

— Dekret Prymasa Polski zatwierdzający studyjne tłumaczenie „Obrzędu błogosławieństwa dzwonów” oraz tekst tego błogosławieństwa²¹⁰,

— List apostolski Ojca św. Jana Pawła II w dwudziestą piątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji Soborowej o Świętej Liturgii²¹¹,

— Materiały Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii Duszpasterstwa Liturgicznego²¹²,

— Teksty Liturgii Godzin i Formularz mszalny świętych męczenników Andrzeja Dunc-Lac i Towarzyszy — wspomnienie obowiązkowe 24 listopada²¹³,

— Postanowienie Konferencji Episkopatu Polski odnośnie do nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej²¹⁴,

— Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów: Wprowadzenie zmiany w numerze 5 Ogólnych norm roku liturgicznego i kalendarza²¹⁵,

²⁰¹ Okólnik duszp. 3/94.

²⁰² WD 55 (1987) 78—81.

²⁰³ Tamże, 167—173.

²⁰⁴ Tamże, 174—178.

²⁰⁵ WD 56 (1988) 95—100.

²⁰⁶ Tamże, 151—156.

²⁰⁷ Tamże, 206—208.

²⁰⁸ Tamże, 321—323.

²⁰⁹ WD 57 (1989) 33—53.

²¹⁰ Tamże, 95—100.

²¹¹ Tamże, 239—253.

²¹² Tamże, 279—297. Materiały te zawierały Teksty mszalne i brewiarzowe o świętych Wawrzyńcu Ruiz i Towarzyszach (26 IX), komunikaty o wprowadzeniu do Kalendarza diecezji polskich nowych wspomnień obowiązkowych i teksty mszalne oraz Liturgii Godzin o błogosławionych: Karolinie Kózkównie, Michale Kozalu, Jerzym Matulewiczu i Teresie Benedykcie od Krzyża (Edycie Stein).

²¹³ WD 58 (1990) 38—42.

²¹⁴ Tamże, 168.

²¹⁵ Tamże, 535n.

— Teksty mszalne i Liturgia Godzin o błog. Marii od Pana Jezusa Dobrego Pasterza²¹⁶,

— Instrukcja Episkopatu Polski o obrzędach błogosławieństw²¹⁷.

b) *Artykuły o tematyce liturgicznej*

W latach 1985—1994 na łamach organu urzędowego Kurii w Katowicach ukazały się następujące artykuły o tematyce liturgicznej:

Ks. St. Czerwik, *Teologia Dnia Pańskiego*²¹⁸,

Ks. St. Szymecki, *Czemu ma dziś służyć Kongres Eucharystyczny*²¹⁹,

Ks. J. Nyga, *Problem wystroju i aranżacji wnętrza kościoła*²²⁰,

Ks. A. Rojewski, *Niektóre gesty i postawy liturgiczne w świetle „Caeremoniale episcoporum”*²²¹,

cztery artykuły ks. R. Kempnego, *Konstytucja o Liturgii w życiu i posłudze kapłana*²²², *Nauka o Kościele w „Ordo dedicationis Ecclesiae et altaris” 1977*²²³, *Praca kapłana nad kształtowaniem formacji eucharystycznej własnej i wiernych*²²⁴, *W trosce o wystrój świątyni*²²⁵ oraz

Ks. Władysław Nowak, *Świętowanie niedzieli i jej zagrożenia*²²⁶.

7. Wykłady dla księży na Studium Pastoralnym w Katowicach

Od szeregu lat w ramach sekcji homiletyczno-liturgicznej młodzi księża słuchają wykładów monograficznych z liturgiki. Wykłady prowadzili ks. prof. Jerzy Pikulik, ks. doc. Bogusław Nadolski i ks. dr Jan Decyk. A oto tematyka ich wykładów:

Ks. prof. J. Pikulik — Kult św. Barbary w ujęciu liturgicznym (kultowym) i socjologicznym (1986/87), Kult Maryjny w Polsce XIII—XVIII w. (1989/90), Dolores i Passionis w życiu religijnym i liturgicznym w Polsce (1991/92);

Ks. doc. B. Nadolski — Duch Święty w liturgii Kościoła (1987/88), Kult Eucharystii poza Mszą św. (1989/90);

Ks. dr J. Decyk — Teologiczno-pastoralne aspekty niedzieli (1990/91), Teologiczno-pastoralne aspekty roku liturgicznego (1991/92), Liturgia za zmarłych (1992/93), Kult Eucharystii poza Mszą św. (1993/94)²²⁷.

Od 1987 r. Pasterz Kościoła katowickiego jest przewodniczącym Komisji Episkopatu Polski do Spraw Duszpasterstwa Ogólnego i w ramach tej Komisji przygotowuje ogólnopolski program duszpasterski. Program ten od roku 1990/91 związany jest z II wielką Nowenną przed rokiem 2000 i akcentuje w każdym roku jeden z sakramentów.

Od 1990 r. Biskup katowicki prowadzi wykłady wspólne dla księży na Studium Pastoralnym w Katowicach wprowadzając ich w problematykę programu duszpasterskiego. Tematyka jego wykładów była następująca: 1990/91 — Wpływ liturgii na współczesne duszpasterstwo, 1991/92 — Pastoralny aspekt sakramentu bierzmowania, 1992/93 — Ewangelizacja a Eucharystia, 1993/94 — Ewangelizacja a sakrament małżeństwa, 1994/95 — Wymiar misyjny posługi kapłańskiej²²⁸.

²¹⁶ WD 59 (1991) 305—307.

²¹⁷ WA 62 (1994) 221—224.

²¹⁸ WD 53 (1985) 363—377.

²¹⁹ WD 55 (1987) 32—43.

²²⁰ WD 56 (1988) 35—47.

²²¹ WD 58 (1990) 587—591.

²²² WD 59 (1991) 364—369.

²²³ Tamże, 389—405.

²²⁴ WA 60 (1992) 349—365.

²²⁵ WA 61 (1993) 74—77.

²²⁶ Tamże, 116—127.

²²⁷ Archiwum Punktu Konsultacyjnego ATK w Katowicach.

²²⁸ Tamże.

B. Formacja liturgiczna alumnów

Na wagę formacji liturgicznej alumnów zwraca uwagę Instrukcja Kongregacji Wychowania Katolickiego z dnia 3 czerwca 1979 r.²²⁹ Formacji liturgicznej alumnów służą wykłady z liturgiki i życie liturgiczne w Seminarium, a nadto działalność Zespołu Liturgicznego i wydane w Seminarium pomoce liturgiczne.

1. Wykłady liturgiki w Seminarium

Wykłady w ostatnim dziesięcioleciu prowadzili ks. prof. Romuald Rak o Eucharystii na III roku studiów, a ks. dr Stefan Cichy na pozostałych latach (rok I — liturgika ogólna, rok II — historia liturgii i symbolika liturgiczna, rok IV — rok liturgiczny, rok V — Liturgia Godzin, rok VI — liturgia sakramentów św. i duszpasterstwo liturgiczne). Program wykładów odpowiada Ratio studiorum.

2. Sprawowanie liturgii w Seminarium

Rytm życia seminaryjnego związany jest z liturgią. W niedziele i święta nakazane rano alumni śpiewają Jutrznię, godz. 11.15 biorą udział w Mszy św. (raz w miesiącu uczestniczą we Mszy św. w katedrze), a wieczorem o godz. 18.00 śpiewają Nieszpory (z wyjątkiem Adwentu i Wielkiego Postu, kiedy biorą udział w nabożeństwach popołudniowych w katedrze). W dni powszednie w poniedziałek, wtorek i środę Msza św. połączona jest z Jutrznią w myśl wskazań „Ogólnego wprowadzenia do Liturgii Godzin”²³⁰. W środy liturgia sprawowana jest po łacinie. W piątki Mszę św. poprzedza Jutrznia i rozmyślanie odprawiane w ramach poszczególnych roczników. W sobotę przed Mszą św. wspólnota seminaryjna śpiewa Godzinki o Niepokalanym Poczęciu Najśw. Maryi Panny. Od 14 marca 1987 r. w okresie Wielkiego Postu i Adwentu w sobotni wieczór wspólnota seminaryjna śpiewa Godzinę czytań połączoną z wigiliami²³¹.

W czasie rekolekcji urządza się drugą formę sprawowania sakramentu pokuty połączoną z nabożeństwem pokutnym.

3. Zespół liturgiczny

W Seminarium działa Zespół Liturgiczny i Zespół Liturgicznej Służby Ołtarza, które gromadzą się na spotkania formacyjno-informacyjne. Zespół Liturgiczny czuwa nad przygotowaniem liturgii dla całej wspólnoty seminaryjnej. Co tydzień w czwartki gromadzą się członkowie tego Zespołu ze swym opiekunem na wspólnej Jutrzni i rozmyślaniu, a co miesiąc na Mszy św. z homilią i na spotkaniu z referatem na temat liturgii. Przedstawiciele zespołu redagują gazetkę liturgiczną przy wejściu do kaplicy seminaryjnej oraz przygotowywali na początku okresów liturgicznych audycje dla tzw. Sem-Radia nagrywane na magnetofonie i nadawane w czasie posiłków w refektarzu. Zainteresowani członkowie zespołu brali udział w symozjach liturgicznych organizowanych w Krakowie. Zespół liturgiczny wraz z Kołem historycznym przygotował w dniu 11 marca 1987 r. celebrację Mszy św. w obrzędzie ormiańsko-katolickim w kaplicy seminaryjnej²³². Dnia 20 listopada 1988 r. członkowie Zespołu Liturgicznego i inni zainteresowani alumni spotkali się z ks. prof. Pauliem de Clerkiem, dyrektorem Instytutu Liturgicznego w Paryżu i ks. doc. Stefanem Koperkiem CR z Instytutu Liturgicznego w Krakowie²³³.

4. Pomoce liturgiczne dla alumnów

Dla formacji liturgicznej alumnów wydano w ostatnim dziesięcioleciu na małej poligrafii WSSD w Katowicach następujące pomoce:

²²⁹ Tekst polski został wydany na małej poligrafii w tłumaczeniu ks. Czerwika.

²³⁰ Por. OWLG 93—94.

²³¹ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 131.

²³² Archiwum WSSDteczka D-10: Zespoły kleryckie i Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 131.

²³³ Kronika Śląskiego Seminarium Duchownego, k. 149.

w 1985 r. — *Wprowadzenie teologiczno-pastoralne do II wydania wzorcowego Lekcjonarza mszalnego i Instrukcje liturgiczno-duszpasterskie Episkopatu Polski 1972—1982*,

w 1986 r. — „*Instrukcje liturgiczno-duszpasterskie Episkopatu Polski*” w poszerzonej wersji obejmującej lata 1964—1986,

w 1987 r. — *Niektóre dokumenty wydane z okazji Roku Maryjnego oraz Wybrane materiały źródłowe do wykładów o liturgii Mszy św.*²³⁴,

w 1988 r. — *Wybrane materiały źródłowe dotyczące kultu eucharystycznego*²³⁵,

w 1989 r. — II uzupełnione wydanie *Podstawowej biblioteki liturgicznej* w opracowaniu ks. W. Danielskiego i ks. S. Cichego jako pomoc dla seminarium naukowego z liturgiki,

w 1990 r. — druga część *Wybranych materiałów źródłowych do wykładów o liturgii Mszy św.*²³⁶,

w 1991 r. — *Rok liturgiczny. Wybrane materiały źródłowe*²³⁷.

C. Formacja służby liturgicznej i nadzwyczajnych szafarzy Komunii św.

Pełnienie służby ministranta, lektora czy nadzwyczajnego szafarza wymaga odpowiedniego przygotowania i stałej formacji, dla godnego i pięknego pełnienia służby w liturgii. W Kościele katowickim podejmowano szereg działań dla właściwej formacji liturgicznej.

1. Formacja służby liturgicznej

Na temat formacji ministrantów w diecezji katowickiej do 1982 r. ukazał się osobny artykuł, ukazujący różne formy pracy z ministrantami²³⁸. W latach 1984—1989 duszpasterz służby liturgicznej wydał serię pomocy dla formacji, organizował kursy animatorów kontynuował organizację rekolekcji i pielgrzymek ministrantów oraz zachęcał do organizowania nabożeństw dla ministrantów.

a) *Seria pomocy wydanych przez duszpasterza ministrantów*

W latach 1984—1989 wydano na małej poligrafii WSSD przygotowany przez ks. Tadeusza Nowoka przy współpracy całego gremium *Podręcznik parafialnych wspólnot ministrantów* w siedmiu częściach.

I tom opracowany przez ks. Tadeusza Nowoka nosi tytuł *Ministrant. Podręcznik duszpasterstwa parafialnych wspólnot ministrantów*. Tom ten zawiera zasady ogólne parafialnych wspólnot ministrantów w diecezji katowickiej, program

²³⁴ W zbiorze tym znajdują się: *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, niektóre rubryki nowego Mszału i Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa w związku z wydaniem nowego Mszału ołtarzowego.

²³⁵ W materiałach tych znajdują się: Encyklika Pawła VI *Mysterium fidei* z 3 września 1965 r., Instrukcja Świętej Kongregacji Obrzędów *Eucharisticum mysterium*, List Jana Pawła II *Dominicae coenae* z dnia 24 lutego 1980 r.

²³⁶ W tej części znajdują się: Instrukcja o Mszach św. dla grup specjalnych, Dyrektorium o Mszach św. z udziałem dzieci, Uwagi wstępne do Modlitw Eucharystycznych we Mszach dla dzieci, Wprowadzenie do Modlitw Eucharystycznych we Mszach z udziałem dzieci, Wyjaśnienie Kongregacji Kultu Bożego na temat koncelebry, Okólnik na temat Modlitw Eucharystycznych i Wprowadzenie teologiczno-pastoralne do II wydania wzorcowego Lekcjonarza mszalnego.

²³⁷ Publikacja ta zawiera: Pismo apostolskie papieża Pawła VI zawierające Ogólne normy roku liturgicznego i nowy Kalendarz rzymski, Ogólne normy roku liturgicznego, Instrukcję Kongregacji Kultu Bożego dotyczącą reformy kalendarzy partykularnych oraz własnych części brewiarza i Mszy św., Komentarz historyczny do zreformowanego rzymskiego kalendarza powszechnego, materiały dotyczące Mszy św. w sobotni wieczór, Odezwę Biskupa Katowickiego do rodzin katolickich w sprawie niedzielnej Mszy św. oraz wspólne oświadczenie Konferencji Biskupów katolickich i Kościoła Ewangelickiego w RFN „Nasza odpowiedzialność za niedzielę”.

²³⁸ L i s c z y k, dz. cyt., 7—22.

formacji ministrantów i rytuał wspólnoty ministrantów (obrzęd błogosławienia kandydatów do służby ministranckiej, obrzęd przyjęcia kandydatów do wspólnoty ministrantów i obrzęd promocji na wyższy stopień posługi ministranckiej) oraz dodatek Parafialna wspólnota ministrantów ze schematem, planem formacji i modlitwami ministrantów.

Kolejne tomy materiałów dla duszpasterzy służby liturgicznej są opracowaniem zbiorowym i dotyczą poszczególnym lat formacji ministrantów. Zawierają one wprowadzenie do danego roku formacji i konspekty spotkań formacyjnych.

Tom II opracowany przez ks. M. Kaszowskiego i ks. T. Nowoka nosi tytuł: *Będę ministrantem. I rok formacji w Parafialnej Wspólnocie ministrantów*.

Tom III *Wokół ołtarza. II rok pracy wychowawczej z grupą ministrantów (formacja choralisty)* został zredagowany przez ks. T. Nowoka przy współpracy ks. M. Kaszowskiego i ks. A. Kołka.

Tom IV zredagowany przez ks. T. Nowoka przy współpracy ks. M. Kaszowskiego, ks. A. Kołka i ks. A. Stopki nosi tytuł *Światło. III rok pracy wychowawczej z grupą ministrantów (formacja ministranta światła)*.

Tom V zatytułowany *Księga i krzyż. IV rok pracy wychowawczej z grupą ministrantów (formacja ministranta księgi i krzyża)* został opracowany przez ks. M. Kaszowskiego i ks. T. Nowoka przy współpracy ks. Z. Koconia, ks. K. Rzytki i ks. A. Siemianowskiego.

Tom VI nosi tytuł *Ołtarz. V rok pracy wychowawczej z grupą ministrantów (formacja ministranta ołtarza)*, a opracowali go ks. M. Kaszowski, ks. T. Nowok i ks. A. Stopka.

W opracowaniu tomu VII noszącego tytuł *Przygotowanie ministranta słowa Bożego* (VI rok formacji w Parafialnej Wspólnocie Ministrantów) pomogli ks. T. Nowokowi alumni Seminarium Duchownego ustanowieni do posługi lektora w dniu 18 października 1984 r.

Materiały te były i są wielką pomocą dla duszpasterzy ministrantów w formacji liturgicznej służby ołtarza i wprowadziły jednolitość tej formacji w całej diecezji. Dodać trzeba, że wydane zostały także plansze umieszczone jako wzór w I tomie podręcznika ukazujące zasady formacji poszczególnych stopni służby ministranckiej. Warto także nadmienić, że komplet zeszytów wydanych na małej poligrafii doczekał się wydrukowania w latach 1993–1994 dokonanego staraniem Duszpasterstwa Służby Ołtarza w Sosnowcu.

b) *Formacja animatorów parafialnych wspólnot ministranckich*

W Wielkim Poście 1989 r. odbył się w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach I Diecezjalny Kurs animatorów wspólnot ministranckich. Kolejny kurs odbył się w Bielsku-Wapienicy w lutym 1991 r. Oprócz kursów odbywają się kwartalne dni skupienia oraz rekolekcje dla animatorów²³⁹.

c) *Wakacyjne rekolekcje dla ministrantów*

Idee przewodnie wakacyjnych rekolekcji ministrantów i zarys ich programu został podany w I tomie „Podręcznika parafialnych wspólnot ministrantów”. Rekolekcje te mają trzy stopnie:

- I — po przejściu w parafii formacji ministranta światła,
- II — po przejściu w parafii formacji ministranta księgi i krzyża,
- III — po przejściu w parafii formacji ministranta ołtarza.

Dla ministrantów z klasy VIII i starszych, którzy nie brali udziału w dekanalnym kursie ministrantów Słowa Bożego organizowane były w ramach wakacyjnych rekolekcji ministrantów kursy rekolekcyjne w Pruchnej. Kapłani i klerycy prowadzący wakacyjne rekolekcje ministrantów otrzymywali osobne materiały pomocnicze do ich przeprowadzenia.

²³⁹ P. Brachmański, *Formacja animatorów parafialnych wspólnot ministranckich w archidiecezji katowickiej*, WA 60 (1992) 227–228.

d) *Nabożeństwa dla ministrantów*

Na łamach Okólnika duszpasterskiego zachęcano duszpasterzy do urządzania w dniu oddawania czci św. Tarsycjuszowi — 21 listopada — nabożeństw dla ministrantów i ich rodziców²⁴⁰.

2. Formacja nadzwyczajnych szafarzy Komunii św.

Nadzwyczajni szafarze Komunii św., wprowadzeni w życie Kościoła lokalnego jesienią 1990 r. uczestniczą co roku w rekolekcjach zamkniętych i wtedy zostaje im przedłużone upoważnienie do rozdzielania Komunii św.

W 1992 roku odbyło się przygotowanie kolejnych kandydatów na nadzwyczajnych szafarzy Eucharystii. Dokonywało się ono w salkach przy parafii NSPJ w Katowicach-Koszutce. Przygotowanie kandydatów prowadzili: ks. dr Bogdan Biela, ks. dr Stefan Cichy i ks. prob. Henryk Tomys OMI, proboszcz parafii NSPJ w Katowicach-Koszutce. Ks. prob. Tomys został mianowany diecezjalnym duszpasterzem nadzwyczajnych szafarzy Eucharystii. Kolejne kursy przygotowawcze miały miejsce w roku 1993 i 1994. Odbywały się one w cztery kolejne niedziele Wielkiego Postu (II—V). Zajęcia trwały od godz. 10.00 do 16.00. Nowych szafarzy ustanawiał Arcybiskup katowicki, zaś w roku 1994 jego biskup pomocniczy Gerard Bernacki.

D. Formacja liturgiczna wiernych

Na formację liturgiczną wiernych wpływ miały wydane dla nich mszały, wygłaszane homilie i katechezy, formacja w ruchach katolickich, specjalne spotkania formacyjne dla wiernych, publikowane na łamach tygodnika katolickiego „Gość Niedzielny” artykuły o liturgii oraz inne publikacje.

1. „Mszał z czytaniem”

Staraniem wydawnictwa Księgarni św. Jacka w Katowicach został wydany w 1987 r. „Mszał z czytaniem” w opracowaniu ks. Tadeusza Loski SI, „pierwszy mszałik w języku polskim po reformie soborowej”, jak zaznacza Ojciec św. w swoim krótkim słowie na początku tej książki. Mszał ten zawiera teksty modlitw i czytań na niedziele i święta. W 1993 r. ukazało się poszerzone wydanie tego mszału obejmujące teksty całego roku liturgicznego. Wydanie II poszerzone nosi tytuł: „Mszał z czytaniem — niedziele, uroczystości, święta, dni powszednie”.

2. Homilie i katechezy

Formacja liturgiczna wiernych dokonuje się w wielkiej mierze przez homilie głoszone w parafiach i katechezy prowadzone w salach katechetycznych, a ostatnio w salach szkolnych. Drukowane w programach duszpasterskich propozycje homilii nawiązują do liturgii i tematyki danego roku II Wielkiej Nowenny²⁴¹. Katechezy czerpią z bogactwa liturgii i prowadzą do świadomego, czynnego i pobożnego udziału w niej.

3. Formacja liturgiczna wiernych w ramach ruchów katolickich

Wielką rolę w formacji liturgicznej wiernych odgrywają systematyczne spotkania grup należących do różnych ruchów katolickich. Szczególną rolę spełniają tu spotkania grup ruchu „Światło-Życie” mające miejsce w ciągu roku szkolnego i w czasie wakacyjnych rekolekcji²⁴².

²⁴⁰ Np. Okólnik duszp. 7/85.

²⁴¹ Np. W. Basista, *Tematyka homilii w roku duszpasterskim 1990/91*, w: Komisja Episkopatu Polski Duszpasterstwa Ogólnego. Program duszpasterski na rok 1990/91, Katowice 1990, 149—186; Z. Adamek, *Tematyka homilii w roku duszpasterskim 1991/92*, w: Komisja Episkopatu Polski Duszpasterstwa Ogólnego. Program duszpasterski na rok 1991/92, Katowice 1991, 361—397.

²⁴² Por. praca magisterska D. Gajdzik, *Wychowanie do liturgii w czasie rekolekcji ruchu Światło-Życie*, Katowice 1991.

4. Spotkania z nauką o Eucharystii w dobie Kongresu Eucharystycznego

W ramach przygotowania do II Krajowego Kongregu Eucharystycznego w Polsce odbyły się w kościele Mariackim w adwencie 1986 roku dni eucharystyczne połączone z konferencjami dla wiernych²⁴³.

W dniach 11–14 maja 1987 r. odbyły się w krypcie katedry spotkania zatytułowane „Eucharystia wczoraj i dziś”. Spotkania te rozpoczęła Msza św. z homilią z udziałem kleryków celebrowana przez rektora Seminarium. Po Mszy św. miała miejsce konferencja rektora n.t. Nowe Modlitwy Eucharystyczne. W drugim dniu konferencje wygłosili ks. dr J. Kozyra n.t. Eucharystia a wiara i ks. prof. A. Skowronek n.t. Eucharystia — Komunią dzielącą Kościoły?, a w trzecim ks. prof. A. Zuberbier n.t. Eucharystia a Kościół i ks. dr hab. S. Koperek n.t. Polskie Kongresy Eucharystyczne. W drugim i trzecim dniu po konferencjach odprawiano Mszę św., a po niej adorowano Najśw. Sakrament. W ostatnim dniu ks. kan. H. Zganiacz mówił n.t. „Życie eucharystyczne parafii wczoraj i dziś”, a całość zakończyła Msza św. celebrowana przez Biskupa katowickiego z jego homilią²⁴⁴.

5. Formacja liturgiczna przez „Gość Niedzielny”

Ważną rolę w formacji liturgicznej wiernych odgrywa tygodnik katolicki „Gość Niedzielny”, który drukuje teksty liturgii niedzielnej, rozważania o liturgii, a także odpowiedzi na różne pytania czytelników z dziedziny liturgii.

Od szeregu lat 2 strona „Gościa Niedzielnego” poświęcona jest liturgii. Są tam wydrukowane teksty liturgii niedzielnej oraz rozważania związane z liturgią. Najpierw drukowano tylko czytania mszalne na niedzielę. Pod wpływem listów czytelników dodano potem modlitwę Kościoła (kolektę), a od I niedzieli Adwentu 1988 r. wszystkie trzy oracje mszalne (kolekta, modlitwa nad darami i modlitwa po Komunii), zaś od I niedzieli Adwentu 1989 r. także teksty antyfon na wejście i na Komunię św. Od ponad 5 lat drukuje się cały niedzielny formularz mszalny.

W latach 1985–1988 przewodniczący Diecezjalnej Komisji Liturgicznej publikował pod pseudonimem S.C. różne artykuły na tematy liturgiczne związane z rokiem liturgicznym, potem z rokiem Maryjnym i z przygotowaniem do II Krajowego Kongresu Eucharystycznego. Od pierwszej niedzieli Adwentu 1988 r. przez 3 lata drukowane były na łamach „Gościa” rozważania na temat oracji mszalnych (najpierw na temat kolekt, potem modlitw nad darami i modlitw po Komunii). Od Adwentu 1991 r. zaczęła się seria rozważań na temat prefacji mszalnych. Zgodnie z sugestią redaktora naczelnego od października 1992 r. sygnujący swe rozważania literami S.C. zaczął pisać rozważania o Świętych. Natomiast od czerwca 1993 r. publikuje refleksje na poszczególne dni tygodnia zatytułowane „Kalendarz liturgiczny”. Refleksje te pisał od początków 1992 r. ks. Stefan Czerwiński. Na łamach „Gościa” szereg artykułów napisał Biskup katowicki.

Tematy liturgiczne poruszają odpowiedzi na pytania czytelników pisane w tym tygodniku przez ks. Artura Stopkę (A.S.)²⁴⁵. Celem tych publikacji na łamach „Gościa Niedzielnego” jest ukazanie piękna i bogactwa liturgii Kościoła oraz formacja liturgiczna szerokiego kręgu wiernych.

6. Inne publikacje pomocne w formacji liturgicznej wiernych

W wydanej przez wydawnictwo Księgarni św. Jacka w Katowicach ilustrowanej encyklopedii dla młodzieży²⁴⁶ wiele jest haseł dotyczących liturgii i pomagających nie tylko młodemu czytelnikowi poznać jej bogactwo.

²⁴³ Konferencje wygłoszone na tych dniach zostały wydane w broszurce *Do końca ich umiował. Dni Eucharystyczne*, Katowice 1987 oraz w publikacji *Materiały duszpasterskie. Zeszyt 1: I Diecezjalny Kongres Eucharystyczny. 14 maja — 5 czerwca 1988*, Katowice 1988, 88–101.

²⁴⁴ Ogłoszenia duszpasterskie parafii katedralnej w Katowicach 1982–1992.

²⁴⁵ Np. *Ile Mszy świętych dziennie?*, GN 71 (1994) nr 12,6; *Kto dobiera czytania mszalne?*, GN 71 (1994) nr 13,6; *Niedziela w sobotę?*, GN 71 (1994) nr 39,6.

²⁴⁶ *Bóg — człowiek — świat*, Katowice 1991.

Podobną rolę w stosunku do starszych i wykształconych wiernych spełnia wydany w tym samym wydawnictwie dwutomowy *Słownik teologiczny*²⁴⁷.

* * *

Wiele zagadnień związanych z troską o liturgię w Kościele katowickim w ostatnim dziesięcioleciu zostało w niniejszym opracowaniu tylko zasygnalizowanych. Chodziło o ukazanie szerokiego wachlarza spraw związanych z troską o liturgię od jej prawidłowego, wzorcowego sprawowania, zwłaszcza pod przewodnictwem Biskupa diecezjalnego, poprzez przypomnienia, pomoce wydane do jej sprawowania i głębszego rozumienia oraz sprawy związane z formacją liturgiczną. Opracowanie ukazuje różne starania o liturgię, ale nie zajmuje się tym, na ile te starania znajdują oddźwięk u kapłanów i wiernych. Zbadanie tego, jak liturgia jest sprawowana i przeżywana w duchu jej odnowy dokonanej po Soborze Watykańskim II wymaga osobnych badań i warto by się tym zagadnieniem zająć.

²⁴⁷ *Słownik teologiczny 1. A—N* (pod red. ks. A. Zuberbiera, przy współpracy ks. H. Jurosa, ks. J. Kudasiewicza, ks. W. Łydki i T. Mieszkowskiego), Katowice 1985; *Słownik teologiczny 2. O—Ż*, Katowice 1989.